

Hıfzî Ağa'nın (ö. 1173/1759-60) I. Mahmûd İçin Yazılan Şiirler Mecmûası (TSMK-Revan 1977) Üzerine*

*On the Hıfzî Ağa's (d. 1173/1759-60) Macmû'a/Miscellany - a Collection of Poems Written for
Mahmûd I. (TSMK- Revan 1977)*

Hatice AYNUR*, F. Meliha ŞEN**

Prof. Dr., İstanbul Şehir Üniversitesi

Dr., Araştırmacı

e-mail*: haticeaynur@sehir.edu.tr

e-mail**: ftmsen@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-1489-379X>

Araştırma Makalesi/Research Article

<https://doi.org/10.34083/akaded.653182>

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Hatice Aynur, İstanbul Şehir
Üniversitesi, İstanbul/Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 29.11.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 18.12.2019

Atıf/Citation

AYNUR, Hatice, ŞEN, F. Meliha (2019)
Hıfzî Ağa'nın (ö. 1173/1759-60) I.
Mahmûd İçin Yazılan Şiirler Mecmûası
(TSMK-Revan 1977) Üzerine. *Akademik
Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3 (4), 39-73.
DOI: 10.34083/akaded.653182

Öz

Mecmûa çeşitli konu ve türdeki eserlerin kaydedilmesiyle meydana getirilmiş derlemedir. Edebi metinlerin toplandığı mecmûalar son zamanlarda klâsik Türk edebiyatı araştırmacılarının yoğun çalıştığı yeni bir saha hâline gelmiştir. Mecmûalar derleyen(ler)inin edebi zevkini ve ait olduğu muhiti yansıtmaları bakımından önemli kaynaklardır, fakat genellikle mecmûaların derleyen(ler)ini ve tertip edildikleri tarihi tespit etmek kolay değildir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (Revan 1977) bulunan ve Hıfzî Ağa (ö. 1173/1759-60) tarafından 1143-1144 (1730-32) tarihleri arasında derlenen bir mecmûa I. Mahmûd döneminin (1730-1754) edebi ve siyasi tarihi hakkında önemli bir kaynak olması bakımından dikkat çekicidir.

Zamanının tanınmış hat üstatlarından meşk etmiş olan Hıfzî, I. Mahmûd'un sır kâtibi olarak Topkapı Sarayı'nda bulunduğu zamanlarda derlediği Mecmûa'sını iki kısma ayırmıştır. Birinci bölümde kendisinin de dâhil olduğu şairlerin şiirlerini bir araya getirmiştir. I. Mahmûd'un doğumu, derse başlaması, sakal bırakması, tahta çıkması, 1144 (1731) senesinin gelmesi ve padişah hakkında yazılmış çeşitli şiirlerden meydana gelen birinci kısımda 53 değişik şairin şiirlerine yer verilmiştir. Bu şiirlerin çoğunluğu Sultan'ın tahta çıkışı için yazılmış tarih manzumeleridir. Mecmûa'nın ikinci kısmında Hıfzî'nin yazdığı ve türünün ilk örneği kabul edilen mensur Rûznâme metni bulunmaktadır. III. Ahmed'in (salt. 1703-1730) tahttan indirilişi ile I. Mahmûd'un padişah olması sırasında İstanbul'da meydana gelen olaylar hakkında gün gün bilgi veren bu eser Patrona Halil İsyanı (1730) ile ilgili birinci elden kaynak olması bakımından önemlidir.

İki bölüme ayrılan bu makalede Mecmûa'nın manzum olan birinci kısmı incelenecektir. Mecmûa'nın bir yazma eser olarak tanıtımı yapıldıktan sonra Hıfzî Ağa'nın mürettip ve yazar kimliği üzerinde durulacaktır. Hıfzî, şiirleri altı kısma ayırmıştır. Bu tasnifin ve şiirlerin incelenmesinden sonra şairler hakkında mevcut bilgiler verilecektir. Makalenin ikinci kısmında MESTAP projesine göre Mecmûa'daki şiirlerin listesi ve dökümü yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: I. Mahmûd, Hıfzî Ağa, klasik Türk edebiyatı, tarih manzumesi, mecmûa, rûznâme.

* Bu Mecmûa'ya ulaşmamız konusunda yardımları için meslektaşımız Ramazan Ekinci'ye teşekkür ederiz.

On the Hıfzî Ağa's (d. 173/1759-60) Macmū'a/Miscellany - a Collection of Poems Written for Maḥmūd I. (TSMK- Revan 1977)

Abstract

Mecmū'a/Miscellany comprises a collection of texts of various themes and genres, of which the literary ones have yielded a new and rich field of study recently for researchers in classical Turkish literature. Mecmū'as are important sources of reflection on literary appreciation in collector circles, although it is difficult generally to ascertain the identity of those collectors and the date of registration. One particular Mecmū'a, which is located in the Library of Topkapı Palaca Museum (Revan 1977), collected by Hıfzî Ağa (ö. 1173/1759-60) between 1143-1144 (1730-32), is a remarkable source of insight into literary and political history during the beginning and early part of the reign of Maḥmūd I (1730-1754).

Hıfzî, who was a student of the masters of calligraphy of the time, collected his Mecmū'a as two parts when he was privy secretary to Maḥmūd I. In the first, he gathered poems of various poets including himself, the material consisting of poems written by 53 poets on different subjects such as birth of Maḥmūd I, beginning education, growing a beard, accession, the arrival of new year (1144/1731) and various verses. Indeed, most are chronograms written for the new sultan's accession. There is also a Rūznāme in the second part of the Mecmū'a, which is accepted as the first example of that genre by Hıfzî. This text records incidents that occurred in Istanbul during the dethronement of Aḥmad III and the subsequent accession of Maḥmūd I, and is significant as a primary source.

This paper comprises two parts, the focus of the first being on the first section of the Mecmū'a. It acquaints the reader with the Mecmū'a as a manuscript and then introduces Hıfzî as a collector and an author. Hıfzî subdivided poems into six parts, and so, after consideration of such subdivisions and analysis of his poems, this paper presents the data that is available currently about the poets in question. The second part of this article presents the content of the Mecmū'a in accordance with the MESTAP project.

Key words: history, 18th century, Maḥmūd I, rūznāme, classical Turkish literature, poetry, macmū'a/miscellany.

Giriş

Özellikle 2000’li yıllardan itibaren araştırma nesnesine dönüşerek muteber bir çalışma sahası olarak öne çıkan mecmûa metinleri, değişik muhtevalı metinlerin biraraya getirilmesiyle meydana gelen derlemelerdir.¹ Bu yazıda 1143-1144 (1730-32) yılları arasında Hıfzî Ağa² / Hıfzî Mehmed Efendi (ö. 1173/1759-60) tarafından tertip edilen ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde (Revan 1977) bulunan *Mecmûa*’nın manzum kısmının incelenmesi amaçlanmaktadır. *Mecmûa*’nın önce biçim ve içerik tanıtımı yapıp derleyen hakkında bilgi sunulmasının ardından şiirlerin MESTAP projesine göre dökümüne yer verilecektir.

Mecmûanın Biçimsel Özellikleri ve Düzeni

Mecmûa’nın fiziksel tavsifi: Aharlı kâğıt. 220X165 mm. 68 yk. Talik³, 19 satır. Serlevhalar müzehhep, cetveller yaldızlı. Şemse ve köşelikli kahve deri cilt.

Dış kapağın iç yüzünde: (eski harfle) 1977, altta Revan; üstte 233/35279 (Arap harfli ve kırmızı mürekkeple) Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu (kaşesi); yk. 1°’da *Dîvân-ı Hıfzî*⁴ başlığı; III. Mustafâ’ya (salt. 1757-1774) ait mühür: *Elhamdü lillâhi’llezi hedânâ li-hazâ ve mâ künnâ li-nehtediye lev lâ en*

¹ Osmanlı döneminde kaleme alınmış/tertip edilmiş eserler arasında mecmûaların araştırma nesnesine dönüşümünün dinamikleri ile bu sayede ortaya çıkan çalışmaların niteliği ve niceliğinin irdelenmesinin ayrı bir çalışma konusu olduğunu belirtmek isteriz. Bu konuda, *Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (2012) adlı kitabı kapsamı, içerdiği bilgi ve değerlendirme açısından Osmanlı sahasındaki mecmûalar üzerine ilk ve öncü çalışma olması; Fatih Köksal’ın öncülüğünde yürütülen MESTAP projesini (<https://mestap.com>) ise konuyla ilgili güncel çalışmaların merkezi olması bakımından zikretmek gerekir. MESTAP projesinin websitesinden ve www.osmanliedebiyati.com sitesinden mecmûa üzerine yapılmış çalışmalara ulaşmak kolaylıkla mümkün olduğu için tekrara düşmemek için burada bu konudaki eserlerin dökümünü vermekten kaçınılmıştır.

² Daha sonra işaret edileceği üzere Hıfzî *Mecmûa*’yı tertip ettiği sırada Topkapı Sarayı’nda görevli olduğu için Hıfzî Ağa olarak tanınmaktaydı. Bundan dolayı yazıda *Mecmûa*’nın geçtiği yerlerde Hıfzî Ağa’nın kullanılması tercih edilmiştir.

³ Büyük ihtimalle Hıfzî’nin elyazısı olduğunu düşünebiliriz, yapılacak başka incelemelerle kesinleştirilmesi söz konusu olabilecektir.

⁴ Bu başlığı veren kişinin *Mecmûa*’yı incelemeye gittiği ve şiirleri görünce bunların Hıfzî Ağa’nın kendi şiirleri olduğunu zannettiğini söyleyebiliriz.

*hedânâllâh*⁵ vakf-ı Mustafâ Şâh bin Ahmed Hân Sâlis el-muzaffer dâimâ;⁶ Altta TKS. Müzesi Revan Sa: 1977 kaşesi; *Kıt'a der vâsf-ı tuğrâ-yı garrâ-yı Sultân* başlıklı iki beyitlik manzume (*Habbezâ tuğra-yı cihândârâ ki anın/ Cilvegâhı bahr u ber ins ü per fermânberi // Râm ederse emrine dünyâyı ser-tâ-ser nola/ Hurz edinmiş nâm-ı sultân-ı adâlet-güsteri*).

Mecmûa'da yk. 1^b-37^a arası ve devamında bazı yapıkların kenarında I. Mahmûd'la (salt. 1730-1754) ilgili şiirler (doğumu, derse başlaması, sakal bırakması, cülûsu); yk. 37^b-68^b'de III. Ahmed'in (salt. 1703-1730) Patrona İsyamı (1730) ile tahtı bırakmadan önceki son beş günü ile I. Mahmûd'un tahta geçtiği 15 Rebûlevvel 1143'ten (28 Eylül 1730) 27 Safer 1144'e (31 Ağustos 1731) kadar İstanbul'da cereyan eden olaylar anlatılmaktadır. Mevcut rûznâme biçiminin ilk örneği kabul edilen ve *Rûznâme*⁷ adı verilen bu eser üzerine Hakan Yılmaz son zamanlarda ayrıntılı bir değerlendirme yapmış ve eserin ikinci bir nüshasını da ortaya çıkarmıştır.⁸

Sadece I. Mahmûd'la ilgili olan *Mecmûa*'nın sultana sunulmak üzere hazırlandığı aşikâr olmakla birlikte nüshanın üzerinde I. Mahmûd'un eseri gördüğüne dair bir ipucu bulunmamaktadır. Kitap meraklısı olan sultanın kendisiyle ilgili bir kitabın koleksiyonuna katılmasıyla ona mührünü vuracağına şüphe yoktur. Öte yandan, yazmanın kenarlarına da şiirler yazdığına göre Hıfzî Ağa'nın bu nüshada bilgi toplaması yapıp notlar aldığını derle-

⁵ *Kurân*, Araf 7/43: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا يَتَّبِعِينَ لَوْلَا إِذْ هَدَانَا) “Eğer Allah'ın bizi eriştirme olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık.” <http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/araf-suresi-7/ayet-43/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> [Erişim 18.11.2019]

⁶ Sultan III. Mustafâ'nın bu vakıf mührü, kitabın sultanın Topkapı Sarayı'nda bulunun iki koleksiyonundan birisi olan Has Oda Kütüphanesi'ne (Revan Köşkü) dâhil edildiğini göstermektedir: Erünsal 2015: 180, 218.

⁷ Eserin çeviriyazısı bitirme projesi olarak yapılmıştır: (Çınar 1974).

⁸ Yılmaz 2018: 189-191'de Belgrad Üniversitesi Svetozar Marković Library, T Pco, nr 327/7. 126 yapraktan oluşan Çelebizâde Âsım'ın *Târihçe*'sinin de olduğu *Mecmûa*'nın son kısmında (yk. 87b-126a) *Rûznâme*'nin ikinci nüshasının yer aldığını belirtilmektedir. Yılmaz'ın yaptığı değerlendirmeye göre Belgrad nüshası ana müsveddeden istinsah edilmiştir ve Revân nüshası ise Hıfzî'nin metni gözden geçirip tashih ederek güncel olayları da eklemeyi tasarladığı en son versiyonu temsil etmektedir. Yılmaz 2018, dpt 33'de her iki nüshanın edisyon kritiğini yaparak neşre hazırladığını belirtmektedir.

meyi tamamladıktan sonra tebyiz etmeyi/ettirmeyi planladığını düşünebiliriz.⁹ Şimdilik I. Mahmûd’la ilgili şiirlerin toplandığı bu eserin temize çekilmiş hâli olabilecek bir nüshaya ulaşılamamıştır.

Hıfzî Ağa/ Hıfzî Mehmed Efendi: Mürettip ve Yazar

Hıfzî Ağa/Hıfzî Mehmed Efendi’nin hayatıyla ilgili bulabildiğimiz bilgileri değerlendirmeden önce birincil ve ikincil kaynaklarda geçen Hıfzî Ağa/Hıfzî Mehmed Efendi’nin aynı kişi olduğunu vurgulamak isteriz. Bu karışıklık, sır kâtibi olarak bilinen anlamda ilk rûznâmeyi kaleme alan Hıfzî Ağa’nın kendisinden ziyade *Rûznâme*’sinin ilgi çekmesi, bu görevden ayrıldıktan sonra ne yaptığının üzerinde durulmaması ve yeni göreviyle birlikte (gümrük başkâtipliği) ağa unvanından efendi unvanına geçmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla Hıfzî Ağa ile Hıfzî Mehmed Efendi’nin aynı kişi olduklarının farkına varılmamıştır.

Hıfzî Ağa’nın hayatı hakkında en ayrıntılı ve güvenilir bilgi Müstakîmzâde Sadeddîn Efendi’nin *Tuhfe-i Hattatîn* adlı eserinde bulunmaktadır: (Müstakîmzâde 2011: 375-76) Şehrî yani İstanbullu olan Mehmed Hıfzî¹⁰ mukâtaât mültezimlerinden Süleymân’ın oğludur. Galata Sarayı’nda Kurân-ı Kerîm hıfzı tahsilini yaparken o sırada sarayda hoca olan Mehmed

---

⁹ Öte yandan bir önceki dipnotta belirtildiği üzere Hakan Yılmaz bu nüshanın tashih edilmiş nüsha/nüşhadan geldiğine işaret etmektedir. Revan 1977’nin versiyonlar arasında kaçınıcı sırada olduğunun tespiti için araştırma ve incelemelerin devam etmesi gerektiğini belirtmek isteriz.

¹⁰ Râmîz, *Tezkire*’sinde, “Hıfzî-i diğer” başlığı altında Hıfzî’den kısaca söz etmekte ve isminin Mustafâ olduğunu belirtmektedir. Bu bilgi başka bir kaynaktan şu ana kadar teyit edilememiştir. Râmîz “İslâmbol şehrîlerinden” olarak tanıttığı Hıfzî’nin şairliğinden övgüyle söz edip gümrük kitabesinde çalıştığını yazar fakat eğitimine ve sarayda görev almış olmasına temas etmez. Eyüp Sultan Türbesi’nde Hz. Muhammed’in Kadem-i Şerif’inin bulunduğu yerin tamir edilmesine düşürdüğü târihin buraya yazıldığını ekler ve şiirlerinden örnek vermez. Bkz. *Râmîz ve Âdâb-ı Zurafâ*’sı 1994: 80. Hıfzî, *Fatîn Tezkiresi*’nde ise Mehmed Hıfzî Efendi olarak geçmekte, kısaca sarayda bir süre çalıştıktan sonra emtia gümrük başkıtabeti hizmetiyle çerağ edildiği belirtilmekte ve eksik bir gazeli örnek verilmektedir. Fatîn Efendi 1271 [1870]: 102.

Râsim Efendi'den¹¹ (ö. 1169/1756) sülüs ve nesih meşk ederek icazet almıştır. İstinsah ettiği bir Enâm-ı Şerif'in besmelesini hocası Râsim Efendi'ye¹² yazdırmıştır. Bu nüshanın III. Ahmed'e takdim edilmesi ve sultan tarafından beğenilmesi, Yenisaray'a (Topkapı) geçmesine vesile olmuştur. Yenisaray'a geçtikten sonra edebe uygun olarak İmâm-ı Câmi-i Mîrâhûr Emîr Efendi'den¹³ (Yedikuleli Emîr Efendi/Hâşimîzâde Abdullâh Efendi ö. 1144/1731) de meşk etmiş, sultanın isteğiyle imtihan olup icazet almıştır. Mesleğinde ilerleme göstererek I. Mahmûd'un saltanatının ilk yıllarında sır katibi olan Hıfzî, bir süre sonra İstanbul gümrüğü başkatipliğine atanır. Bu görevdeyken hacca gider ve dönüşte vefat eder (1173/1759-60), Eyüp Sultan'da annesinin mezarının yakınına defnedilir.¹⁴ Ayvansaray'da Dervîşzade Sokağı'nda bulunan Emîr Buhârî Hankâhı/Tekkesi şeyhi Tatar Hâce Ahmed Efendi'ye (Kırîmî Şeyh Ahmed Efendi, ö. 1156/1743) intisap eden Hıfzî, bu tekke için *Kurân* cüzleri yazıp vakfetmiştir. Müstakîmzâde son olarak Eyüp Sultan Türbesi dışında Hz. Muhammed'in kadem-i şerîfi için yapılan inşa işleri için yazdığı manzumenin târîh mısraını kaydeder: *Makâmın buldu resm-i pâ-yı sultân-ı rusûl hakkâ* 1144.¹⁵

¹¹ Eğrikapılı Çelebi Efendi, Hoca Mehmed Râsim ve Çelebi Efendi olarak da tanınan Mehmed Râsim Efendi de Yedikuleli Seyyid Abdullâh Efendi'nin öğrencisi olup 1126-1150 (1714-1737) tarihleri arasında Galata Sarayı'nda meşk hocalığı görevinde bulunmuştur. 1150'de (1737) çok arzu ettiği Topkapı Sarayı'nda hat hocalığı ve saray kâtibi makamına geçmiştir. Hayatı hakkında bkz. Baysun 1954: 1-16; Şengün vd. 2011: 77-92.

¹² Râsim Efendi ile Hıfzî'nin ilişkisinin sadece hat değil şiir üzerinden de devam ettiği anlaşılmaktadır. Şair olarak öğrencisi Hıfzî'yi başarılı bulan Râsim, onun bir şiirini tanzîr etmiştir. Râsim'in tanziri için bkz. Öksüz 2010: 193-94.

¹³ Dönemin ünlü hattatı ve hat hocasıdır. Hayatı hakkında bkz. Müstakîmzâde 2011: 249-50.

¹⁴ Müstakîmzâde, "Şeyh Hamdullâh Efendi" ibaresinin vefatına târîh olduğunu belirtir ki ebede göre toplam 1173 çıkmaktadır. Diğer birçok hattatın Şeyh Hamdullâh'la bir şekilde olan bağına işaret eden Müstakîmzâde, Hıfzî için herhangi bir bilgi vermemekle birlikte vefatıyla ilgili bu ibareyi belirtmesi onun Şeyh Hamdullâh'a hayranlığına ya da onun kadar başarılı yazdığına işaret edebilir. Mesela Müstakîmzâde, Eğrikapılı Râsim'i anlatırken Şeyh Hamdullâh kadar başarılı olduğunu vurgulamak için Şeyh'i takliden yazdığı bir yazının aslından ayırt edilemediğini ve maddi değerinin aynı olduğunu vurgular. Râsim'in öğrencisi olan Hıfzî'nin de Hamdullâh'a hayranlık duyup döneminde onu taklitte başarılı kabul edildiğini tahmin edebiliriz.

¹⁵ Beş beyit olan manzumenin tamamı "Târîh-i Hıfzî Kâtib-i Gümrük Berây-ı Kadem-i Şerif der Eyyûb" başlığı ile Ayvansarâyî'nin *Mecmûa*'sında yer almaktadır. Bkz. Hâfız

Fikret Sarıcaoğlu, “Rûznâme,” maddesinde (Sarıcaoğlu 2008: 278-81) Sır kâtibi Hıfzî Ağa’nın 23 Safer 1151’de (12 Haziran 1738) sır katipliği görevini Salâhî Efendi’ye devrettiğini yazar. Dolayısıyla 1151’den (1738) ölümüne kadar (1173/1759-60), Gümrük’te çalışan Hıfzî’nin yaşamının böylece iki döneme ayrıldığı görülmektedir. Öte yandan, sarayda görevli olduğu sırada kaleme aldığı veya derlediği eserlerle ilgili olarak sonradan yaptığı herhangi çalışmanın izine şimdilik rastlanmaması dikkat çekicidir. Yapılacak çalışmalar hayatında ve çalışmalarında keskin bir yol ayrımının olup olmadığını ortaya koyabilir ve eğer böyle bu durum varsa sebepleri meydana çıkarılabilir.

Aynı şekilde *Mecmûa*’daki eserlere telif/tertip açısından bakıldığında ise Hıfzî’nin iki farklı konumu olduğu ileri sürülebilir. I. Mahmûd’a yazılmış şiirlerin olduğu ilk eserde Hıfzî Ağa derleyici konumunda olup sultanın yaşamındaki önemli olaylar için farklı şairler tarafından yazılmış şiirleri toplamış ve kurguladığı tasnife göre sıralamıştır. İkinci eserin başlığı nüsha üzerine kaydedilmemiş olmamakla birlikte “Rûznâme” adıyla tanınmakta ve bu türün ilk örneği olarak kabul edilmektedir. Hıfzî Ağa, mensur olarak kaleme aldığı bu bölümde ise derleyenden ziyade telif eden konumuna geçmektedir. Mürettip/derleyen ile müellif/musannif konumlarının Osmanlı bağlamında ve özellikle Hıfzî Ağa’nın yaşadığı dönemdeki algılanması üzerine ayrıntılı inceleme yapıldıktan sonra birşey söylemek mümkün olabileceği için şimdilik sadece bu duruma işaret etmekle yetiniyoruz.

Sonuç olarak Hıfzî Ağa’nın iki *Rûznâme*’si, bir şiir mecmûası ve muhtelif yerlerde tesadüf edilen şiirleri bulunmaktadır. *Rûznâme*’lerden ikincisinde adı Mehmed Salâhî’yle birlikte geçmektedir.¹⁶ *Zabt-ı Vekâyi-i Yevmiyye-i Cenâb-ı Hazret-i Şehriyârî/Zabt-ı Vekâyi-i Şehriyârî* adlarıyla tanınan eserin nüshası İÜK-TY 2518, yk. 2b-198b’dedir. İncelediğimiz *Mecmûa*’da Hıfzî’nin adına kayıtlı şiir sayısı ise 7’dir.¹⁷

Hüseyin Ayvansarâyî 1985: 112. Bu beş beyitlik manzume kitabe hâline getirilmiştir ve hâlen Eyüp Sultan Türbesi’nde kibleye bakan duvarın içine yerleştirilmiş olan “Kadem-i Saadet”in üzerinde bulunmaktadır.

¹⁶ Sarıcaoğlu 2008: 278-81’de Hıfzî’ye ait iki *Rûznâme*’den söz edilir, ikincisini Salâhî Efendi tamamladığı için kaynaklarda iki müellifin eseri olarak geçtiği belirtilir.

¹⁷ Dipnot 12’de işaret edildiği üzere hocası Hattat Râsim Efendi, Hıfzî’nin şiirini beğenip tanzir etmiştir. En azından kendi çevresinde şair olarak beğenildiğini öne sürebileceğimiz Hıfzî’nin şiirlerinin *Divân* olarak tertip edilip edilmediğini bilmemekle birlikte

Mecmûa'nın Manzum Kısmı ve Yapısı

II. Mustafâ'nın (salt. 1695-1703) büyük oğlu olan I. Mahmûd, amcası III. Ahmed'in Patrona Halil İsyanı'yla tahtan indirilmesi üzerine 19 Rebülevvel 1143 (2 Ekim 1730) tarihinde tahta geçmiştir. I. Mahmûd'un tahta çıkmasına vesile olan olaylar ve sıkıntılar, sultan değişikliğine rağmen bir süre daha devam etmiş ve ancak 29 Safer 1144'den (2 Eylül 1731) sonra yeni sultan yönetime tam anlamıyla hakim olabilmıştır. Gerek I. Mahmûd'un tahta geçmesine vesile olan isyanı, gerekse tahta geçtikten sonraki olayları yazılı olarak ifade eden çeşitli metinler kaleme alınmıştır.¹⁸ Bunlar arasında başta târîh manzumeleri olmak üzere çok sayıda şiir bulunmaktadır. Hıfzî'nin yazılan bu şiirlerden bir seçme yaptığı anlaşılmaktadır. Zira, Hıfzî'nin derlemesine almadığı, özellikle I. Mahmûd'un cülûsu üzerine yazılan, şairlerin

---

şimdilik elde ona ait Divân nüshasının bulunmadığına işaret etmek gerekir. Saray'a olan yakınlığından dolayı onun kaleme aldığını ileri sürebileceğimiz târîh manzumeleri arasında 1147 (1734-35) tarihli Topkapı Sarayı 3. Avludaki Kuşhane Kapısı'nın; 1171 (1757-58) tarihli Hekimoğlu Ali Paşa'nın Türbesi'nin; 1151 (1738-39) tarihli Hacı Beşir Ağa'nın Eyüp'teki çeşmesinin târihinin bulunduğunu belirtebiliriz. Hacı Beşir Ağa'nın Sirkeci'deki camiine 1158'de (1745-46) târîh manzumesi yazdığı bilgisi tamir kitabesinde yer almaktadır. Bu manzumeler, <http://www.ottomaninscriptions.com> adlı veritabanından tespit edilmiş olup yeni künyeler eklendikçe Hıfzî'nin daha fazla şiiri gün ışığına çıkabilir. Öte yandan bu şiirlerin bu dönemde yaşamış Râmiz ve Âdâb-ı Zırafâ'sı (1994): 80'de geçen Mehmed isimli 1166'da (1752-53) vefat ettiği belirtilen Hıfzî'ye aitliği az bir ihtimalle söz konusudur. Müminzâde Hasib'in Hekimoğlu Ali Paşa'nın ikinci kez sadrazamlığa (15 Safer 1155/21 Nisan 1742) atanmasına yazılan şiirleri topladığı Mecmûa'sında Hıfzî adına dört şiir bulunmaktadır. Bunların burada sözü edilen Hıfzî'lerden hangisine ait olduğunu tespit için ayrıca araştırma yapmak gerekir. Ayrıca, Hasib'in Mecmûa'sına aldığı Hıfzî mahlaslı şiirlerden birinin başlığında şöyle yazılıdır: Târîh-i Hıfzî Efendi Kitâbcı-ı Sadr-ı 'Âlî (161-62/32). Bu durumda bilinen iki Hıfzî'nin dışında üçüncü bir Hıfzî mahlaslı şairin olabileceği ihtimali ortaya çıkmaktadır. Eğer böyle bir durum varsa Hekimoğlu'nun türbesindeki târîh manzumesinin de bu şair tarafından yazılmış olma ihtimali daha yüksektir. Bkz. İnan 2013: 146-47; 161-62; 246-49.

¹⁸ Bu konuyla ilgili başta Münir Aktepe'nin olmak üzere çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunları burada tek tek zikretmek yerine toplu hâlde görülmesi için Hakan Yılmaz'ın yukarıda belirtilen makalesi ile Erhan Afyoncu'nun çalışmalarına bakılabilir. Afyoncu 2003: 101-72; Afyoncu 2006.

dîvânlarında,¹⁹ başka mecmûalarda,²⁰ tarih kitaplarında²¹, tezkirelerde²² ve özellikle TSMA'de bulunan ve saraya takdim edildiği anlaşılan çok sayıda şiirin bulunduğu dikkat çeker.

Hıfzî, seçtiği şiirleri Mecmûa'nın 2b varağından itibaren altı bölüme yerleştirmiştir. Bu altı bölümün beşi I. Mahmûd'un yaşamının dönüm noktalarıdır. Doğum, derse başlama, sakal bırakma, cülûs ve tahta çıktuktan sonra medhiye amacıyla ve yeni yıl nedeniyle kendisine sunulan şiirler şeklinde yaptığı tasnif Hıfzî'nin bu Mecmûa'yı derlemeyi tasarladığı diğer ifadeyle gün gün karşısına çıkanları eklediği bir mecmûadan ziyade sır katibi olarak sultana takdim edilen şiirlere kolay ulaşabilme imkânından yararlanarak bugün TSMA'de bulunan farklı şairlerin sunduğu şiirlerin yazılı olduğu yapıları görüp bunlardan seçme yaptığını tahmin edebiliriz. Arşivde bulunan şiirler ile bu Mecmûa'daki şiirlerin karşılaştırılması bu konuda nihai karar verme imkanı sunabilecektir.²³ Hıfzî zihnindeki tasnifi şu başlıklar hâlinde sıralamıştır:

1) Tevârih-i vilâdet bâ-saâdet-i hazret-i pâdişâh-ı İslâm hullidetü'l-hilâfe ilâ yevmi's-sâ'ati ve's-sâ'ati'l-kıyâm: 4

2) Târih berây ibtidâ-kerden-i ders be-hâce-dâden-i Hazret-i Şehriyâr-ı cihândâr halledallahu mülkehu ilâ yevmi'l-karâr: 1

3) Tevârih-i lihye-nihâden-i Hazret-i Pâdişâh-ı âlem-penâh dâme lehu'l-izzü'l-câh²⁴: 3

¹⁹ Mesela Arpaemînzâde Sâlim'in *Dîvân*'ındaki iki cülûsiyesi. Bkz. Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmi 2004: 350-55; Nebzî'nin (ö. 1175/1762'den sonra) cülûsla ilgili ikisi kaside, biri kıt'a nazım biçiminde üç târih manzumesi bulunmaktadır. Bkz. Okumuş 2007: 195-97.

²⁰ Mesela Ayyansarâyî 1985: 11'de Reşid'in, 167-68'de Seyyid Feyzî ve Fennî'nin târihleri.

²¹ Mesela Abdî'nin bir târih manzumesi için bkz. *1730 Patrona İhtilâli Hakkında Bir Eser Abdi Tarihi* 1943: 65.

²² Mesela şimdilik *Dîvân*'ına ulaşamayan Buharalı Ağâh'ın cülûs için târih manzumesi yazdığı bilgisi *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîs*'ı 1994: 14'de kayıtlıdır.

²³ Mesela TSMA'da bulunan dolayısıyla saraya sunulan Müftizâde Mehmed Muhibbî'nin, on sekizinci yüzyıl kaynaklarında adı geçen hiçbir Fâiz'le örtüşmeyen Fâiz'in şiirleri Hıfzî'nin Mecmûa'sında bulunmamaktadır. Mahmûd'un cülûsu için yazılan şiirler üzerine bir yazıyı yayına hazırlamaktayız.

²⁴ Pakalın 1993, III: 476-77'de tahta geçen sultanın sakal bırakmasıyla ilgili şunlar yazılmaktadır: "Hükümdarlığa geçen şehzade cülûsunu müteakip tıraş olur ve ondan sonra

4) Tevârih-i ma'rûza berây-ı cülûs-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ve teşrîf-kerden-i hazret-i pâdişâh-ı rub'-ı meskûn be-serîr-i saltanat-ı gerdûn-nümün ebedallâhu devletuhu'l-emîn: 51

5) Tevârih-i ma'rûza berây-ı sene-i cedîde (1144 senesi): 5

6) I. Mahmûd'ın cülûsü ve medhi amacıyla yazılan çeşitli şiirler (bu kısmın başlığı yoktur): 16

Altı bölümde yer alan toplam şiir sayısı 80'dir.

Mecmûa'nın "Rûznâme" bölümünde derkenarda ise toplam 20 manzume bulunmaktadır. Bunların 9 tanesi manzum kısımda yer alan târih beyitlerinin aynısıdır.²⁵ Kalanın biri, Şâkir'in cülûs için yazdığı müfreddir. Diğer 9 tanesi ise gündemin diğer önemli konusu olan atamalarla ilgili olup Patrona Halil İsyanı'nı sırasında ve sonrasında çeşitli vazifelere yapılan atamalar için yazılan târihlerdir. Bunlar Rûhî'nin Mîrzâzâde (Şeyh Mehmed) Efendi'nin (ö. 1147/1735) 17 Rebülevvel 1143'de (30 Eylül 1730) Şeyhülislâm atanması (38^a) (İpşirli 2005: 170), İmâmzâde Efendi'nin (ö. 1145/1732-33) Nakîbü-leşrâf olması (38^a) Işık (2014: 222), Kaplan Geray'ın Kırım Hanı (42^a)²⁶ olması, Mîrzâzâde Sâlim'in (ö. 1156/1743) Cemâziyelevvel 1143'de (Kasım 1730) Anadolu Kazaskeri olması (48^a) (Güfta 2009: 46), Hekîmzâde Ebûbekir Efendi'nin (ö. 1167/1754) Cemâziyelevvel 1143'de (Kasım 1730) İstanbul kadısı olması (48b) (Mehmed Süreyyâ, 1308[1891]):177), Kabakulak İbrâhîm Paşa'nın (ö. 1155/1743) 13 Receb 1143'de (22 Ocak 1731) vezir-i azam olması (53^a) (Uzunçarşılı 1995: 318); Hıfzî'nin Silâhdar Mehmed Paşa'nın (38^b)²⁷ vezir olması, Saray Sofası'na bir havuz yapılması (64^b) ve Esad'ın padişahın "savaş kazanması" (62^b) ile ilgili yazdığı manzumelerdir. Şairi kaydedilmemiş olan bir beytin ise isyan zamanında söylendiği, ayaklanmanın elebaşlarının yakalanması için edilen dua mahiyetinde olmasından anlaşılmaktadır (48^a).

---

sakal bırakırdı. İşte buna "tesrih-i lihye" denilirdi. Küçük yaşta hükümdar olanlar yaşları yirmiyi geçince sakal koyverirlerdi." Ayrıca bkz. Uzunçarşılı 1988: 188.

²⁵ Bunlar listede gösterilmiştir.

²⁶ I. Kaplan Geray üç defa Kırım Hanı olmuştur (1707-1708, 1713-1716, 1730-1736). Kançal-Ferrari 2005: 314.

²⁷ Uzunçarşılı 1995: 316'da Patrona Halil İsyanı'na katılanlar ile mücadelesi karşılığında Mehmed Paşa'ya vezirlik payesi ile birlikte Halep valiliği verildiği yazılıdır.

Yukarıda görüleceği üzere *Mecmûa*'daki şiirlerin çoğunluğu (51 adet) I. Mahmûd'un tahta cülûsu üzerine yazılmıştır.²⁸ Tebrik amacıyla yazılan cülûsiye şiirleri aynı zamanda dönemin yönetici sınıfına mensup olan şairlerin kendilerini yeni sultana tanıtmaları/takdim etmesinde önemli bir aracı konumundadır. Yazılan şiirlerin takdim edilip edilmemesinde şairin sarayla olan ilişkilerinin etkin rol oynadığı görülmektedir. Sunulma fırsatı bulunmamış şiirlere şairin dîvânında ve çeşitli maksatlarla derlenmiş mecmûalarda rastlamak mümkün olabilmektedir.

Mecmûa'nın manzum kısmının başında eserin "Mukaddime"si mahiyetinde iki sayfada (1^b ve 2^a) I. Mahmûd'un tahta çıkış yılı olan hicri 1143 (1730) tarihi ile ilgili bazı mensur açıklamalar vardır. Ayrıca şairi kayd edilmiş/belli olmayan şiirler bulunmaktadır. Bunlar manzum kısımda 10, *Rûznâme*'nin derkenarında 1 olmak üzere toplam 11 tanedir.

Mecmûada Şiirleri Bulunan Şairler

Mecmûada şiiri bulunan şair sayısı 53'tür. Aşağıda bu şairler mahlaslarına göre alfabetik sıralanarak mümkünse kesinleşmiş ölüm tarihleri, bulunabildiği ölçüde haklarında dipnotta kısaca bilgi ve ilgili kaynağa gönderme yapıp şiirlerinin sayıları ve buldukları varakların numaraları yazılmıştır.

Tablo: Mecmûa'da şiirleri bulunan şairler ve şiir sayıları

Şair	Şiir sayısı ve bulunduğu yaprak
Abdî ²⁹ (ö. 1150/1737-38)	1 manzume, yk. 22 ^a

²⁸ Tahta yeni bir sultanın çıkması vesilesiyle kasîde, târîh manzumesi ya da kasîde-târîh manzumesi başta olmak üzere yazılan şiirlerin Osmanlı bağlamındaki tarihî seyri üzerine şimdilik müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Belirli bir yüzyıla yönelik bir çalışma için bkz. Özer 2017: 1-14.

²⁹ Bu yüzyılda yaşamış birden çok Abdî mahlaslı şair bulunmakla birlikte bu cülûsiyenin Patrona ayaklanmasını, başlangıcından bastırılmasına kadar ayrıntılı olarak anlatan *Târîh-i Sultân Mahmûd Han İbni Sultân Mustafâ Hân* adını taşıyan fakat daha çok *Abdî Tarihi* adıyla bilinen kitabın yazarı olan Abdülbâkî Abdî Efendi'ye ait olma ihtimali fazladır. Abdî Efendi'nin kimliği üzerinde sınırlı olan bilgiler Hakan Yılmaz'ın yayımlanan makalesiyle birlikte gün ışığına çıkmıştır. Buna göre Kevâkibizâde Veliyyüddin Efendi'nin oğlu olan Abdülbâkî Efendi'nin kadılık görevlerinde de bulunmuş saraya davet edilecek kadar itibarlı bir müderris olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Yılmaz 2019: 245-51.

Ahmedî ³⁰	1 manzume, yk. 15 ^b
Âzim ³¹	1 manzume, yk. 20 ^a
Bağdâdî ³² (ö. 1153/1740-41)	1 manzume, yk. 3 ^a
Emrî ³³	1 manzume, yk. 11 ^b
Esad ³⁴ (ö. 1166/1753)	1 manzume, yk. 62 ^b
Fasîhî ³⁵ (ö. 1156/1740)	1 manzume, yk. 16 ^a
Feyzî ³⁶	1 manzume, yk. 8 ^b
Hâfız-ı Şîrâzî ³⁷ (ö. 792/1390 [?])	1 manzume, yk. 2 ^a
Hâfız ³⁸ (ö. 1157/1744-45)	1 manzume, yk. 10 ^a
Hâkî ³⁹ (ö. 1173/1759-60)	1 manzume, yk. 31 ^a

³⁰ TDEA 1977, I: 80'de geçen İşkodra'da doğmuş, müderrislik yapmış, 1737'de vefat etmiş mutasavvıf şair Ahmedî olabilir.

³¹ Müstakimzâde 2011: 685'te Seyyid Mustafâ (Âzim) olarak geçen Bursa'nın ileri gelenlerinden, hatt meşk etmiş ve şairliğe meraklı Âzim olabilir.

³² Bu sırada yaşayan ve Bağdâdî mahlasını kullanan birkaç şair olmakla birlikte Müstakimzâde 2011: 532'de Yûsuf (Bağdâd) olarak geçen Mehmed Ârif-i Mevlevî'den hat meşk edip 1153'de (1740-41) vefat etmiş olan Bağdatlı Yûsuf olma ihtimali bulunmaktadır.

³³ Şair olarak hiçbir kaynakta yer almamaktadır ve TSMA'da da manzumesi vardır.

³⁴ Şeyhülislâm Esad Efendi olup bu cülûsiyesi yayımlanmış *Dîvân*'ında bulunmamaktadır. Bkz. Doğan 1997a.

³⁵ Hasan Fâsîhî Efendi (ö. 1156/1743) olabilir, fakat *Dîvân*'ında cülûsiye yer almamaktadır. Bkz. Gökalp 2001.

³⁶ Bu yüzyılda yaşamış birden çok Feyzî mahlaslı şair bulunmaktadır, şimdilik hangisi olduğu tespit edilemedi. Ancak sırasıyla Müstakimzâde 2011: 206-07 ve 590'da adları geçen Seyfullah-ı Feyzî (Feyzî) (ö. 1148/1735-36) ve Hüseyin-i Feyzî'den (Feyzî, ö. 1142'den sonra/1730) biri olabilir.

³⁷ Hâfız-ı Şîrâzî Fars edebiyatının tanınmış şairlerindedir. *Mecmûa*'da 3 beyti yazılmış gazelin tamamı için bkz. Hâfız-ı Şîrâzî 1992: 483.

³⁸ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraî'ası* 1994: 67'de geçen fenn-i târîh'de mahir olan Galatalı Hâfız'dır. Râmiz hem Sultan III. Ahmed'in ölümüne hem de I. Mahmûd'un cülûsuna yazdığı târîh manzumelerinin târîh mısraını/beytini kaydetmiştir.

³⁹ Müstakimzâde 2011: 444'de Kilisli Mehmed Hâkî'nin Alaca Mescidi İmamı Alî-i Sâni'den hat meşk ettiği ve kâtip olduğu yazılıdır.

Hamdî ⁴⁰ (ö. 1164/1750-51)	1 manzume, yk. 11 ^b
Hâsım/Hâsim ⁴¹	2 manzume, yk. 7 ^b /39 ^a -8 ^a
Hıfzî ⁴² (ö. 1173/1759-60)	7 manzume, yk. 4 ^a (2 adet/1'i derkenarda)- 10 ^a -24 ^a - 34 ^b - 38 ^b - 64 ^b
Hikmet	1 manzume, yk. 19 ^a
Hilmi ⁴³	2 manzume, yk. 10 ^b /39 ^a - 33 ^b
İlmi ⁴⁴ (ö. 1151/1738-39)	3 manzume, yk. 14 ^a - 14 ^b - 24 ^b
İshak Efendi ⁴⁵ (ö. 1447/1734)	1 manzume, yk. 4 ^b
Kadrî	1 manzume, yk. 18 ^b
Kâmî ⁴⁶ (ö. 1136/1724)	1 manzume, yk. 3 ^a
Kâmil	1 manzume, yk. 16 ^b
Kâşifi ⁴⁷	1 manzume, yk. 17 ^a
Kutûbî	1 manzume, k. 31 ^b

⁴⁰ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîâ'sı* 1994: 83'de geçen Câbi Remzizâde Ahmed Hamdî Efendi (ö. 1164/1750-51) olabilir.

⁴¹ Diyarbakırlı İbrâhîm Hâsım Efendi'dir. Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi 2018: 165. *TDEA* 1981, IV: 137'de *Mecmûa*'da bulunan manzumenin târih beyti vardır.

⁴² *Mecmûa*'yı derleyen Hıfzî'dir.

⁴³ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîâ'sı* 1994: 82'de Enderûn ricalinden olup bu devirde vefat ettiği belirtilen cülûsiyesinin tarih beyti övgüyle alıntılanan Enderunlu Abdülhalîm Efendi'dir.

⁴⁴ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîâ'sı* 1994: 231'de geçen ve övgüyle söz edilen âlim ve Şair Trabzonî İlmi Efendi'dir.

⁴⁵ Şeyhülislâm İshak Efendi'nin *Divân*'ında Sultan I. Mahmûd için yazılmış 4 adet kasidesi vardır. Bkz. Doğan 1997b: k26: 216-219, k29: 226-230, k30: 230-234 ve k31: 234-238. Fakat *Mecmûa*'daki târih manzumesi matbu *Divân*'da yer almamaktadır.

⁴⁶ Ünlü Şair Edirneli Kâmî olup, tarih manzumesi "Târih-i berây-ı vilâdet-i Sultân Mahmûd" başlığı altında *Divân*'ında yer almaktadır. Yazıcı 1998: 129.

⁴⁷ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîâ'sı* 1994: 250-51'de eğitimi ve mesleğine dair hiçbir bilgi verilmeden I. Mahmûd döneminde Őiire başlayıp Şair-i mâhir olarak nitelenen ve cülûs için yazdığı manzumeden Őiirine örnek olarak verilmesi planlanan Kâşifi'dir.

Mâhirî ⁴⁸	1 manzume, yk. 16 ^a
Mehmed	2 manzume, yk. 20 ^b - 34 ^a
Mucîbî ⁴⁹	1 manzume, yk. 12 ^a
Muhlis ⁵⁰	2 manzume, yk. 22 ^a -32 ^b
Muhyî ⁵¹	1 manzume, yk. 17 ^a
Muslih ⁵²	1 manzume, yk. 19 ^b
Münîf ⁵³	1 manzume, yk. 5 ^a /39 ^a
Nahîfî Efendi ⁵⁴ (ö. 1151/1738)	1 manzume, yk. 5 ^b /39 ^a
Na'îm ⁵⁵	1 manzume, yk. 15 ^a
Nazîf ⁵⁶	2 manzume, yk. 11 ^a - 24 ^b

⁴⁸ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîfâ'sı* 1994: 264'de I. Mahmûd dönemi şairi olarak geçmektedir. Başarılı bulunan şiirlerine örnek olarak cülûs tarihinin verileceği belirtilmekle birlikte yazılmamıştır.

⁴⁹ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîfâ'sı* 1994: 264'de I. Mahmûd dönemi şairi olarak geçmektedir. Şiirlerine örnek olarak cülûs tarihinin verileceği belirtmekle birlikte yeri boş kalmıştır.

⁵⁰ *TDEA* 1986, VI: 431'de Muhlis mahlaslı iki şair vardır. Birincisi 1757'de vefat eden Mora hanedanından Koca Halil Beyzâde Abdî Bey'in oğlu, Dergâh-ı Âlî Kapıcıbaşılardan olan Muhlis'tir. Diğeri ise 1772'de vefat eden Nevşehirli Muhlis'tir.

⁵¹ *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîfâ'sı* 1994: 267-68'de isminin Muhyiddin olması hasebiyle Muhyî mahlasını seçtiği belirtilmektedir. Bolu Sancağına bağlı Taraklıborlulu olan Muhyî fıkıh âlimi, müderris ve fetva emini olarak tanınmaktadır.

⁵² *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîfâ'sı* 1994: 264'de I. Mahmûd dönemi şairi olarak geçmekte ve adı Muslihiddin olduğu için Muslih mahlasını seçtiği belirtilmektedir. Şiirlerine örnek olarak cülûs tarihinin verileceği belirtmekle birlikte yeri boş kalmıştır.

⁵³ Antakyalı Münîf'e ait olabilir fakat *Divân*'ı üzerine yapılan çalışmalarda yer almamaktadır. Sarayla ilişkisi göz önüne alındığında az bir ihtimal olsa da Müstakimzâde 2011: 393'de geçen Mehmed-i Münîf bin Alî-i Âlî (Münîf) olabileceğini de işaret etmek gerekir.

⁵⁴ Süleymân Nahîfî, *Divân*'ında yer almaktadır. Bkz. Aypay 1992: 261-62.

⁵⁵ *TDEA* 1986, VI: 502'de adı verilen Naîm Efendi (Moralî, ö. 1756'dan sonra) olabileceği gibi sayfa 503'teki Naîm Mehmed Efendi (Yazmacızâde, ö. 1752) de olabilir.

⁵⁶ *TDEA* 1986, C. 6: 542'da verilen Enderun'da yetişip kahvecibaşılık yapan ve daha sonra Hâne-i Hassa-i Hümâyûn Ağaları zümresine katılan Nazîf Mustafâ Efendi (Kahvecibaşı) olabileceği gibi Müstakimzâde 2011: 479'da geçen Münîf Efendi'den sonra İran

Rahmî ⁵⁷	2 manzume, yk. 7 ^a /39 ^a - 32 ^a
Reşîd ⁵⁸	1 manzume, yk. 10 ^b
Riyâzî ⁵⁹	2 adet, yk. 9 ^b (2 adet)
Rûhî ⁶⁰	9 manzume, yk. 4 ^a - 6 ^b -23 ^b - 38 ^a (2 adet) - 42 ^a - 48 ^b (2 adet) - 53 ^a
Sâbit ⁶¹ (ö. 1124/1712)	1 adet, yk. 2 ^b
Sa‘dî ⁶² (ö. 1161/1748-49)	2 adet, yk. 3 ^b - 9 ^a
Sadîk	3 manzume, yk. 14 ^b -15 ^a (2 adet)
Sâhib Efendi	2 adet, yk. 5 ^a /39 ^a -13 ^a
Sa‘îd	2 manzume, 14 ^a - 29 ^b
Salâhî ⁶³ (ö. 1201/1787)	1 manzume, yk. 9 ^b
Sâlim ⁶⁴ (ö. 1156/1743)	1 manzume, yk. 26 ^b

sefiri olan Anadolu Muhasebeciliği, Şehreminliği ve Sadaret Kethüdalığı görevlerinde bulunan Mustafâ Nazîf bin Ömer [Nazîf Kethudâ] (ö. 1168/ 1754) da olabilir.

⁵⁷ Bu cülûsiye Kıvrımlı Mustafâ Rahmî'nin (ö. 1165/ 1752) *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Sarayla yakın ilişkisi düşünüldüğünde ona ait olma ihtimali fazladır: Sevgi 1997.

⁵⁸ *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı* 1994: 128'de geçen Reşîd Rüşdî-zâde'ye (ö. 1152/1739-40) ait olabilir.

⁵⁹ Mehmed Süreyyâ 1311 [1893], II, 425'te I. Mahmûd devrinde vefat eden Riyâzî'nin şair olduğunu kaydetmektedir.

⁶⁰ *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı* 1994: 1141'de geçen Üsküdarlı Rûhî'dir. Râmiz, I. Mahmûd döneminde vefat ettiğini belirtir ve *Mecmûa*'da yer alan cülûsiyesinin târîh beytinin yanı sıra yazdığı diğer bir târîhin de mısramı alıntılar.

⁶¹ Ünlü şair Bosnalı Sâbit olup, tarih manzumesi “Târîh-i vilâdet-i Şehzâde Sultân Mahmûd bin Sultân Mustafâ” başlığı altında *Dîvân*'ında yer almaktadır. Bosnalı Alaeddin Sabit 1991: 326.

⁶² Dürrî Ahmed Efendi'nin kardeşi olup Acem Sadî olarak tanınan Abdülbâkî Sadî Efendi'dir. Bkz. *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı* 1994: 161-62.

⁶³ Müstakimzâde 2011: 216'daki Sâlih-i Salâhî (Salâhî)'dir. Hıfzî'den sonra sır kâtipliği görevinde bulunmuştur.

⁶⁴ Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi'dir. *Mecmûa*'daki kasîde ile *Dîvân*'ındaki arasında bazı farklılıklar mevcuttur. *Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Dîvânı: Tenkitli Basım* 1994: 76-82.

Şâkir ⁶⁵ (ö. 1157/1744-45)	3 manzume, yk. 2 ^a – 28 ^a – 39 ^a
Şemî ⁶⁶	1 manzume, yk. 36 ^a
Şencer	1 manzume, yk. 15 ^b
Tabî ⁶⁷	1 manzume, yk. 18 ^b
Ulvî ⁶⁸	1 manzume, yk. 22 ^b
Vâcid ⁶⁹	1 manzume, yk. 8 ^b /39 ^a
Vâhid ⁷⁰ (ö. 1145/1732)	3 manzume, yk. 19 ^b /39 ^a – 25 ^a – 35 ^b
Zâhirî ⁷¹	1 manzume, yk. 12 ^a
Zülfî	1 manzume, yk. 3 ^a

⁶⁵ Gümrükçü Hüseyin Paşazâde Hüseyin Şâkir Efendi'dir. Bkz. *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı* 1994: 169-70. Şâkir'in *Mecmûa*'daki üç manzumesi de *Divân*'ında mevcuttur: Seyhan Yıldız 2002: 198'de 2^a'daki târîh kıt'asının tamamı, 17'de 28^a'daki kasidesi bazı farklarla ve 197'de 39^a'daki müfredin tamamı olan 10 beyitlik târîh kıt'a kayıtlıdır.

⁶⁶ Müstakimzâde 2011: 32'deki İbrâhîm Şemî bin Ahmed [Şemî] (ö. 1176/1763) olma ihtimali fazladır. Hıfzî gibi Râsim Efendi'nin öğrencisi olmuştur.

⁶⁷ Müstakimzâde 2011: 485'te Mustafâ Tabî bin Mustafâ (Tabî) olarak geçmektedir. Hıfzî gibi Râsim Efendi'nin öğrencisi olmuştur.

⁶⁸ Fazile Eren Kaya, "Ulvî, Hüseyin Ulvî Efendi," <http://www.turkedebiyatilisimlersoz-lugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6602>'de [Erişim Tarihi: 25.11.2019]'da bir kasidesinin saedce iki beytinin mevcut olduğu belirtilen Ulvî Efendi olabilir.

⁶⁹ Emine Sıdika Toptaş, "Vâcid," <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugi.com/index.php?sayfa=detay&detay=6200>'da [Erişim Tarihi: 25.11.2019]'da bulunan Vâcid adındaki şairlerden hakkında çok kısa bilgi bulunan 1738-39'da Hanya'ya gittiği belirtilen olabilir.

⁷⁰ Vâhid Mahtûmî (ö. 1145/1732) tarafından yazılabileceği gibi Müstakimzâde 2011: 123'de geçen Ebû Bekr-i Vahîd bin Ebî Bekr [Vahîd, İstanbul Ağası-zâde]'ye de ait olabilir.

⁷¹ *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı* 1994: 198'de I. Mahmûd dönemi âlim şairlerinden olduğu belirtilmekte ve *Mecmûa*'da yer alan cülûsiyesinin son beyti şiiirlerine örnek olarak verilmektedir.

Sonuç

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı ve döküm listesinde de gösterildiği gibi *Hıfzî Mecmûası* dikkat çekici bir eserdir. Öncelikle kütüphanelerde bulunan benzerlerinin çoğunun aksine kimin tarafından ve hangi tarihte derlendiği bellidir. Bu da bize Hıfzî Ağa'nın şahsında, mecmûaları derleyenler hakkında bazı tespitlerde bulunmamıza imkân tanımaktadır. Hıfzî Ağa'nın devrin devlet memurlarının yetiştirdiği Galata Sarayı'nda başlayan kariyeri Topkapı Sarayı'nda kâtipler zümresine katılmasıyla devam etmiş, nihayetinde "çerağ" edilince zamanın en büyük limanlarından olan İstanbul gümrüğünde görev yapmıştır. Manevi eğitimi için de Emir Buharî Hankahı ile yakın teması olmuş, yine yaşadığı dönemin tanınmış hat üstatlarından meşketmiştir. Sultan I. Mahmûd'a sunulan şiirlere ulaşabilecek mevkiye bulunması da, *Mecmûa* için yaptığı seçimlerde etkili olmuştur. TSM Arşivi'nde bulunan aynı yıllarda I. Mahmûd için yazılmış bazı şiirleri eserine kaydetmeyen Hıfzî'nin *Mecmûa*'da şiiri bulunan şairlerin çoğunu kendi yakın çevresinden seçtiği anlaşılmaktadır. Ayrıca *Mecmûa*'nın ikinci kısmını meydana getiren "Rûznâme" de Patrona Halil İsyanı sırasında İstanbul'da meydana gelen karışıklıklar ve padişahların tahtan indirilip, tahta çıkması konusunda yaşanan olayları yakından takip etme imkânı sunmaktadır. *Ruznâme* kısmında sayfa kenarlarına düşülen târîhler ise o zaman zarfında yapılan atamaların bir listesi mahiyetindedir. Böylece Hıfzî'nin *Mecmûası* kendi eserleri ile birlikte onunla aynı siyasi ve edebî muhite dâhil olan şairlerin şiirlerini bir araya getirmektedir, diyebiliriz. Çünkü çoğunluğu kalemiye mensubu olduğu anlaşılan şairlerin birbiri ile yakın temasta buldukları anlaşılmaktadır. *Mecmûa* ile ilgili akla gelen bir soru da padişaha sunulmak üzere yazıldığı anlaşılan eserin, neden onun mührünü taşımadığıdır. Bu sorunun cevabını ulaşmak elimizdeki bilgilerle şimdilik mümkün olmadı. Fakat sır kâtipliği gibi önemli bir görevde bulunmuşken Topkapı Sarayı dışında bir vazifeye atanan Hıfzî Ağa/Hıfzî Mehmed Efendi'nin biyografisi ile ilgili karanlık noktalar aydınlatılabilirse belki bu sorunun cevabına da ulaşılabilir. Mecmûalar üzerinde yapılacak bu tip araştırmalar, klasik şiir ile tarih ilişkisi ve şiirin toplumdaki işlevi bakımından da önemli verilere ulaşmamıza imkân taniyacaktır.

Hıfzî Mecmûası'nın (TSMK-Revân 1977) MESTAP'a Göre Şiir Dökümü

Yer Nu		TSMK -Revân 1977					
Varak no.	Mahlas	Matla' beyti	Makta' beyti	Nazım şekli	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1a	yok	Habbezâ tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâ k'anın Cilve-gâhı bahr ü ber ins ü perî fermân-beri	Râm ederse emrine dünyâyı ser-tâ-ser n'ola Hırz edinmiş nâm-ı Sultân-ı 'adâlet-güsteri	kıt'a/2	târîh	---/--/--/--/--	Kıt'a der vasf-ı tuğrâ-yı garrâ- yı Sultân
1b		(Nesir) Haşr sûresinin ikinci ayetinin (59/2) sonunda bulunan (فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ) "Ey basiret sahipleri ibret alın" ifadesinin ebced hesabıyla I. Mahmûd'un cülüs tarihi olan 1143'ü-vermesi ile ilgili açıklama.					
1b		(Nesir) "Kutbü'l-arz" terkininin de ebced hesabıyla I. Mahmûd'un cülüs tarihi olan 1143'ü vermesinin "halife-i İslâm" olana padişahın "kutb-ı merkez-i hilâfet" olduğu hakkındaki açıklama.					
1b	yok	جاء الاله على الايام بفضله هبخليفة من كل وجه يرضى	سلطان محمود البنا قدامى بجلوسه اتاريخ قطبالارض	kıt'a/3	târîh		
1b derkenar	yok	هذا الزمان قد صفت مشاريه ويدلت براحتنه متاعبه	سلطاننا محمود دام ملكه ومجده حميده عواقبه	nazım /14	târîh		Târîh-i 'Arabî ⁷²

⁷² Yazmada kırmızı mürekkeple yazılmış kısımlar italik yazılark gösterilmiştir.

2a	(Nesir) Hadîd suresinin üçüncü ayetinde (57/3) “ez-Zâhir” esmanın ebce hesabıyla I. Mahmûd’un cülûs tarihi olan 1143’ü vermesi ile ilgili açıklama.						
2a	(Nesir) “Zill-i Bârî” ifadesinin de I. Mahmûd’un cülûs tarihi olan 1143’ü vermesi ile ilgili açıklama.						
2a	Şâkir	Hikmeti gör ki olur şâhire âlem-ile Sâyesi sâhibinin müttebi’-i refâtı	Yümn-ile tahta cülûs eyleyicek Han Mahmûd Oldu târîh-i hilâfet ana Zill-i Bârî	kıt’a/2	târîh	.../.../.../.../...	[...] Şâkir
2a	Hâfız-ı Şîrâzî	ای در رخ تو بیناوار پادشاهی در فکرت تو بنهان صد حکمت الهی	براهر من تناید انوار اسم اعظم ملک ان نست وخاتم فرمان هرچه خواهی	gazel/3			Hâfız-ı Şîrâzî
2a	(Nesir) I. Mahmûd tahta çıkınca Hâfız-ı Şîrâzî’nin Dîvân’ından tefe’ül ettiklerinde yukarıda matla’ı kaydedilmiş olan gazelin çıktığı ile ilgili açıklama.						
2a	yok	سلطاننا محمود دام ملکه 1143 و مجده حمیده عواقبه	---	müfred	târîh		Târîh li-ferdîşî’r-i Arabî ⁷³
2b	<i>Târîh-i vilâdet-i be-sâ’âdet hazret-i pâdişâh-ı İslâm hullidenü’l-hilâfe ilâ yevmi’s-sâ’ati ve’s-sâ’ati’l-kıyâm</i>						
2b	Sâbit	Buldu yine bir gonca-i nâzende güşâyış Gülzâr-ı hariminde şeh-in-şâh-ı cihânın	Sâbit ne ‘aceb zîver-i tâc-ı felek olsa Târîh-i ser-efrâzı ki gül-goncadır anın 1108	kıt’a/5	târîh	--./.../.../.../...	Sâbit

⁷³ Bu beyit 1b-2a derkenarındaki şiirin târîh mısraıdır.

3a	Kâmi	Zihî ferhunde-dem Sultân-ı a'zam Mustafâ Hanın Safâ-bahş oldu bir şeh-zâdesi a'lâ vü ednâya	Bu târih-i vilâdet toğdu tab'-ı Kâmi-i zâra Zihî şeh-zâde Mahmûd 'izzetiyle geldi dünyâya 1108	kit'a 3	târih	.../.../.../...	<i>Kâmi</i>
3a	Zülfî	Bi-hamdillâh sipih-i sülb-i Sultân Mustafâ Handa Meh-i burc-ı necâbet saldı pertev mülk-i icâda	Ola hıfz-ı İlhâi'de budur mevlûduna târih Velidü' n-nûr sülb-i Mustafâ Mahmûd şehzâde 1108	Kit'a 8	târih	.../.../.../...	<i>Nazm-ı Zülfî</i>
3a	Bağdâdi	Te'âlallâh zihî sultân-ı gâzi zill-i Rabbânî Şeh-in-şâh-ı gazanfer-fer dem-âverdir saf-heycâda	Bu lutf-ı bâhirü'l-feyzin nüvid-i behcet-âsarı Ferah-bahşâ-yı 'âlem olarak geldikde Bağdâda Mübârek-bâd edip hHâtif dedi mevlûduna târih Gül-i nev-bâr-ı Sultân Mustafâ Mahmûd şehzâde 1108	kit'a /9	târih	.../.../.../...	<i>Bağdâdi</i>
<i>Târih berây-ı ibtidâ-kerden-i ders be-hâce-dâden-i Hazret-i Şehriyâr-ı cibândâr halledallahu mülkehu ilâ yevmi'l-karâr</i>							
3b	Sa'dî	Mustafâ Han-ı kerem-kâr-ı şeh-in-şâh-ı cihân Ki odur mazhar-ı tevfi-k-i Hudâvend-i Vedûd	Düşdü yek-pâre bu târih-i dil-ârâ Sa'dî Hâceden besmele bed' eyledi Sultân Mahmûd 1113	kit'a /3	târih	.../.../.../...	<i>Sa'dî</i>
<i>3b Tevârih-i lihye-nihâden Hazret-i Pâdişâh-ı âlem-penâh dâme lehu'l-izzü'l-câb</i>							
4a	Rûhî	Şeh-in-şâh-ı cihân Sultân Mahmûdü'ş-şemâ'il kim Hıdivv-i efhamıdır taht-gâh-ı milket-i cûdun	Sitâyış birle Rûhî eyledim tahrîr târihin Cemâlin zib-i hatt zeyn eyledi Sultân Mahmûdun 1143	kit'a/14	târih	.../.../.../...	<i>Rûhî</i>

4a	Hıfzî	Gûş edince dedi âlem bî-bedel târîhini Hak Teâlâ lihye-i sa'dın mübârek eyleye 1143	---	müfred	târîh	---/---/---/---	<i>Hıfzî</i>
4a derkenar	Hıfzî	Hazret-i pâdişehin Rabb-i Kerîm Eyleye sâye-i lütfuna memdûd ⁷⁴	Hâme-i Hıfzî kulun târîhin Bulmaya eyler iken bezl-i vücûd Kudsiyân dedi felekte yâ Rab Nûr-ı pâk-bâd hat-ı Sultân Mahmûd 1143	kit'a /7	târîh	.../.../.../...	<i>Diğer Hıfzî</i>
4b	<i>Tevârih-i ma'rûza berây-i cülûs-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ve teşrif-kerden-i hazret-i pâdişâh rub'-ı meskûn be-serir-i saltanat-kerden-nümûn ebedallahu devletuhu'l-emîn</i>						
4b	İshak Efendi	Âfâka müjdeler kim bâ-mahz-ı 'avn-i ma'bûd Geçdi serir-i 'adle şevketlü Han Mahmûd	Târîh için ederken İshak-ı midhat-âver Nahv-i hayâl-i nazma sarf-ı nigâh bih-bûd Hâtif bana o demde târîhini dedi kim Oldu sarây-ı devlet a'lâ makâm-ı Mahmûd 1143	nazım/7	târîh	.../.../.../...	<i>İshak Efendi</i>
5a	Sâhib	Şeh-in-şâh-ı cihân Sultân Mahmûd Han-ı mülk- ârâ Çıkanca 'izz ile taht-ı hümâyûn-baht u mes'ûda	Dedi bu bî-bedel mısra'la Sâhib sâl-i târîhin Sa'id olsun İllâhî saltanat Sultân Mahmûda 1143	kit'a /2	târîh	.../.../.../...	<i>Sâhib Efendi</i>
5a	Münif	Esdî bâd-ı kerem-i Rabb-i Vedûd Mevc-hîz oldu yine lücce-i cûd	Şükri teşrîfi için kilk-i Münif Etdi secâde-i evrâka sücûd Dedi tebrik ederek târîhin Habbezâ makdem-i Sultân Mahmûd 1143	nazım/24	târîh	.../.../.../...	<i>Münif</i>

⁷⁴ Vezni bozuktur.

5b	Nahîfî	Hamd ü şükr olsun o Mevlâ-yı 'azîmü'ş-şâna Ki odur Hakk-ile ser-cümle 'ibâda ma'bûd	Ey Nahîfî bu du'â oldu cülûsa târîh Ola memdûh-ı Hudâ 'adl-ile Sultân Mahmûd 1143	kr'a/23	târîh	.../.../.../...	Nahîfî Efendi
6b	Rûhî	Zihî ikbâl-i devlet habbezâ tevîk-i Rabbâni Ki oldu keвне şâmil feyz-i nâ-ma'dûdu mahdûdu	Bu resme yazdı târîh-i cülûs-ı es'adın Rûhî Mübârek-bâd tâc-ı Dâver-i Sultân Mahmûdu 1143	kr'a/19	târîh	.../.../.../...	Rûhî
7a	Rahmî	Müjdeler âfâka etdi devlet ü ikbâlle Taht-ı 'âli-bahta bir şâh-in-şeh-i 'âdil cülûs	Secde-i şükr eyleyip Rahmî dedi târîhini Eyledi Sultân Mahmûd Hân-ı dâna-dil cülûs 1143	kr'a/9	târîh	.../.../.../...	Rahmî
7b	Hâsım/ Hâsım	Müjdeler fecri tulû' etdi sabâhü'l-hayrın Gitdi deycür-ı şeb-i mazleme oldu nâ-bûd	Hâsım iclâs-ı hümâyûna sezâ bir târîh Fitne ref' oldu cülûs eyledi Sultân Mahmûd 1143	kr'a/27	târîh	.../.../.../...	Hâsım/Hâsım
8a	Hâsım/ Hâsım	الله الحمد جهان شد خرم فتنه مظلمه دهر غنود	کفت تاریخ قدومش حاسم باد فرخنده جلوس محمود 1143	kr'a /9	târîh		Diger ve lehu
8b	Vâcid	Ey şeh-in-şâh-ı muazzam pâdişâh-ı tâc-ver V'ey şeh-i gerdûn-haşem bahşîş-dih-i tâc u ke- mer	Çâr tâk-ı çarha yazdım Vâcidâ târîhini Müjde kim Sultân Mahmûd oldu şâh-ı bahr ü ber 1143	nazım/11	târîh	.../.../.../...	Vâcid
8b	Feyzî	Hazret-i Sultân Mahmûd bin Sultân Mustafâ Burc-ı esaddan misâl-i âfitâb oldu be-dîd	Düşdü bir târîh ey Feyzî cülûsuna dedim Han Mahmûdun cülûsu ola dünyâya sa'id 1143	kr'a /5	târîh	.../.../.../...	Feyzî

9a	Sa'dî	Bi-hamdillâh ki yümn-i devlet ü ikbâl ü şevketle Nasîb oldu serîr-i saltanat bir şâh-ı mes'ûda	Du'âya ref' edip Sa'dî dü destim söyledim târih Sa'id olsun İllâhî saltanat Sultân Mahmûda 1143	kit'a/9	târih	---/---/---/---	Sa'dî
9b	Riyâzî	Şeh-i ferhunde-ahter Hân Mahmûd zill-i Yezdânun Hümâyûn-sâye mahz-ı hayr-ı zâtı şâh-ı zî-şânın	Riyâzî hamd edip târih yazalım tâc-ı ikbâli Giyip şeh-in-şehi Sultân Mahmûd oldu dünyânın 1143	nazım/7	târih	---/---/---/---	Riyâzî
9b	Riyâzî	Çıkarsa mısra'-ı sâni tamam târih-i zibâdır Cülûsu yümn ü iclâl ile oldu Han Mahmûdun 1143	---	müfred	târih	---/---/---/---	ve lehu
9b	Salâhî	Şâh-ı şâhân-ı zamân pâdişeh-i heft iklim Sâye-i lutf-ı Hudâ Hazret-i Sultân Mahmûd	Dedi gül-bang-i senâ ile Salâhî târih Şevket-âvâz-ı cülûs eyledi Sultân Mahmûd 1143	kit'a/10	târih	..-/..-/..-/..-	Salâhî
10a	Hıfzî	Revna-efzâ-yı serîr-i saltanat geldi bu dem Müjdeler âfâka cümle 'âlem olsun intibâh	Hıfzî kulan dedi bed'-i müjde-i târihini 'Adli pür Sultân Mahmûd oldu dehre pâdişâh 1143	kit'a/7	târih	---/---/---/---	Hıfzî
10a	Hâfîz	Hazret-i Bârî Hudâ zât-ı hümâyûnun ede Ziver-i taht-ı hilâfet mesned-i şevket-su'âd	Düşdü târihe cesâret Hâfîz-ı efgende ki Han Mahmûdu mü'ebbed eyleye Rabb-i 'ibâd 1143	kit'a/4	târih	---/---/---/---	diğer Hâfîz
10b	Hilmî	Zihî meserret-i 'azm zihî şeh-i mes'ûd Nizâm-ı 'âlem için eyledi 'atâ ma'bûd	Mücevher olmalı Hilmî bunun gibi târih Ki seyfi-kâtı'-ı şerdîr cülûs-ı Han Mahmûd 1143	nazım/9	târih	..-/..-/..-/..-	Hilmî

10b	Reşid	Hamdülillâh kudsiyân-ı âsumân eyler nidâ Saltanatdan Han Mahmûd olmasın bir dem cüdâ	Eyleyip ikdâm-ı himmetle kıyâm-ı müstedâm Rûz u şeb da'vât-ı sâfa ey Reşid kıl ibtidâ Hâme zamm-ı dü-zebânla yazdı târîh-i cülûs Kevkebin mes'ûd ede Sultân Mahmûdun Hudâ 1143	kr'a /10	târîh	---/---/---/---	<i>Reşid</i>
11a	Nazif	Şeh-in-şâh-ı zamâne Hazret-i Sultân Mahmûdun Fürûğ-ı mihr-i ikbâli cihânı eyledi hurrem	Nazîfâ şevk-ile bir güne tahrîr eyledim târîh Cülûs-ı Han Mahmûdla mutayyib oldu hep 'âlem 1143	kr'a /6	târîh	---/---/---/---	<i>Nazif</i>
11b	Hamdî	Şeh-i şâhân-ı 'âlem cenâb-ı Han Mahmûd Cülûs-ı şevket ile cihânı kıldı pür sûd	Du'â ile dedim Hamdiyâ târîh-i pâkin Ola ikbâl bâ-Hakk-ı cülûs-ı Han Mahmûd 1143	nazım/5	târîh	---/---/---/---	<i>Hamdî</i>
11b	Emrî	Bi-hamdillâh yeniden oldu hâl-i 'âlem âsude Müeyesser oldu tâc-ı saltanat-ı Sultân Mahmûd	Du'â-yı hayr ile târîhin etdim Emriyâ tahrîr Îlâhî bu cülûsu eyle mes'ûd Han Mahmûda 1143	kr'a /8	târîh	---/---/---/---	<i>Emrî</i>
12a	Mucibî	'Atâ kıldı Hudâ bir pâdişâh-ı mekremet-kârı Eder şâhân-ı 'âlem dergesinde rûy-fersûde	Mucibî kıl du'â-yı hayrını yek-pâre bir târîh Mübârek ola devlet yümn-ile Sultân Mahmûda 1143	kr'a /13	târîh	---/---/---/---	<i>Mucibî</i>
12a	Zâhirî	Bârekallâh ey şeh-in-şâh-ı cihân-ârâ sana Bu sipih-i bî-sütûn olsa sezâdır bâr-gâh	Zâhirî ya çıkdı bir dâ'i dedi târîhini Şevk-ile Sultân Mahmûd oldu keвне ya bir şâh 1143	kr'a /6	târîh	---/---/---/---	<i>Zâhirî</i>
12b	---	Etdi bi-hamdillâh zuhûr lutf-ı Hudâvend-i Gafûr Gitdi zamân-ı şer ü şûr geldi dem-i şevk ü huzûr	Etdi nidâ nezdik ü dür âgâh olun ey ehl-i şûr Sultân Mahmûd-ı cesûr oldu Hudâvend-i vakûr 1143	nazım/21	târîh	---/---/---/---	---

13a	---	هزاران شکر حق کم کشت امروز شهنشاه جهان سلطان محمود	بمژده گفت تاریخ او هاتف شه دور انکه شد سلطان محمود 1143	kit'a /5	târîh	---	---
13a	Sâhib	Ola memdûh-ı cihân Hazret-i Sultân Mahmûd Devletin nusretin 'ömrin ile Mevlâ memdûd	Sâhibâ müjde gelip oldu cülûsa târih Pâdişâh oldu cülûs etdi o Sultân Mahmûd 1143	nazım/7	târîh	.../.../.../..-	Sâhib
13b	---	Hamdülillâh ki lutf u kerem-i Rabbânî Buldu ârâyiş-i takdîr-i İlâhîde vücûd	Ber-devâm ola İlâhî dediler târihin Şevket-âbâda cülûs eyledi Sultân Mahmûd 1143	kit'a /9	târîh	.../.../.../..-	---
14a	Sa'îd	Cenâb-ı Hazret-i Sultân Mahmûd 'izz ü devletle Cülûs etdi 'adâletle hilâfet tahtına hakkâ	Yazıp harf-i mücevherle Sa'îdâ dediler târih Cülûs-ı Han Mahmûd-ile râhat eyledi dünyâ 1143	kit'a /8	târîh	.../.../.../....	Sa'îd
14a	İlmî	Hazret-i Sultân Mahmûd dâver-i 'âlem-penâh Şehr-yâr-ı Cem-haşem Dârâ-şiyem lutf-ı cemil	Sordum aslın dediler olsun beşâret 'İlmîyâ Pâdişâh oldu cihâna zübde-i asl-ı asıl Müjdeler ey ehl-i dil mesrûr olun şimden gerü Han Mahmûd oldu keвне sâye-i lutf-ı vekîl 1143	kit'a /18	târîh	.../.../.../...-	---
14b	İlmî	Çıkdı üçler müjde ile dedi târih 'İlmîyâ Hâliyâ Sultân Mahmûd oldu keвне şehriyâr 1143	---	müfred	târîh	.../.../.../...-	ve lehu
14b	Sadîk	Bi-hamdillâh hilâl-i nev zemînde bedr-i mâh oldu Ki ya'nî Han Mahmûd mülk-i Osmânîde şâh oldu	Sadîkâ bî-kesâna müjde edip söyle târihin Kerem ikliminin Sultânî Mahmûd pâdişâh oldu 1143	nazım/15	târîh	.../.../.../....	Sadîk

15a	Sadık	Güye hâtif güşuma sonra dedi târîh eced Müjde dehre pâdişâh Sultân Mahmûd şeh ebed 1[1]43	---	müfred	târîh	---/---/---/---	ve lehu
15a	Sadık	با جلوس خان محمود گفته این تاریخ بود 1[1]43 کام دل سلطان محمود وان شها حاصل شود	---	müfred	târîh		ve lehu
15a	Na'im	Han Mahmûd-ı mu'azzam şâh-ı İskender-zafer Görse Dârâ 'adl ü dâdın dâmenin eylerdi bûs	Dedi târîhin Na'imâ geldi gaybdan bir nidâ Eyledi Sultân Mahmûd Han mevlidde cülûs 1143	kıt'a /7	târîh	---/---/---/---	Na'im
15b	Ahmedî	Cenâb-ı Han Mahmûd etdi cülûs Bu gün tahta bi-hamdillâhî'l-Mu'in	Dedi menkût hurûf ile Ahmedî Anın târîhini bir beytde çünin O Mahmûdü'l-hişâli kıldı Celîl Şeh-i 'âlem imâmün li'l-mü'minîn 1143	kıt'a /4	târîh	---/---/--- ⁷⁵	---
15b	Şencer	Hazret-i Hak Han Mahmûda edip lutf-ı nigâh 'Arsa-i dehre anı kıldı şeh-i 'âlem-penâh	Bu cülûsu güş edip Şencer dedi târîhini Oldu Mahmûd 'âkıbet nâv-ı zemîne pâdişâh	nazım/7	târîh	---/---/---/---	---
16a	Mâhir/ Mahîrî	Bi-hamdillâh şeref buldu yine mülk-i Süleymânî Cülûs etdi sa'âdet tahtına İskender-i sâni	Te'essüf eder iken Mâhiri hâtif dedi târîh İlâhî Han Mahmûda mü'ebbed ede devrânı 1143	nazım/8	târîh	---/---/---/---	---

⁷⁵ ---/---/---/--- olması gerekir.

16a	Faşihî	Minnet Allaha neşât ile pür oldu 'âlem Dest-i tevfik ile açıldı bu gencine-i cûd	Sâ'at-i sa'd gelip dedi Faşihî târih Oldu dünyâya şeref makdem-i Sultân Mahmûd 1143	kr't'a /5	târih	.../.../.../..	---
16b	Kâmil	Müjde ey ferhunde-baht-ı taht-ı 'âlî-menkabet Âsumân-sâ oldu mikdârün şeh-i devrânla	Geldi bir Kâmil dedi tebşîr edip târihini Din-i İslâm oldu ihyâ nâm-ı Mahmûd Hanla 1143	kr't'a /23	târih	.../.../.../..	---
17a	Kâşifî	Bi-hamdillâh cihân mesrûr ü 'âlem şâd-kâm oldu Sürûr eyyâmı geldi cevri gerdûnun tamâm oldu	Hümâyûn zâtı gibi Kâşifî bir düşdi târihi Şeh-in-şâh-ı cihân Sultân Mahmûd hümâm oldu 1143	nazım/7	târih	.../.../.../...	---
17a	Muhyî	Hamd ü şükr ü sipâs ü lâ-yuhsâ Ki nasîb oldu devlet-i 'uzmâ	Beyt-i vâhidde Muhyî anın-çün İki târih eyledi inşâ Oldu Mahmûd Han şeh-i vâlâ [1]143 Kıldı şol şer'-i Ahmedi ihyâ [1]143	kasîde /43	târih	.../.../..	---
18b	Kadrî	Hamd ola ref' oldu zulmet 'âlem oldu müncelî Şâd ü handân oldu cümle kalmadı hiç tasalî	Şol Rebî'ü'l-evvelin isneyn gice târihi Etdi iy Kadrî cülûs Sultân Mahmûd-ı velî 1143	nazım/5	târih	.../.../.../..	<i>Kadrî</i>
18b	Tab'î	Bi-hamdillâh şeref buldu zamâne geldi sultânı Cülûs etdi henüz sâhib-kerem mün'im-atâ kânı	Cülûs-ı makdemün meymen görüp Tab'î dedi târih İlâhî Han Mahmûda mü'ebbed ede devrânı 1143	nazım/8	târih	.../.../.../...	---

19a	Hikmet	Bi-hamdillah sa'âdet tahtın üzre bir münevver cüd Tulû' etdi o baht-ı âfitâb-ârây bâ-mes'ûd	Sezâdır lütfuna rahm et bu dâ'i Hikmet-i nâ-çâr Der-i lütfunda olsa vaktidir dil nâ'il-i maksûd Yetişi himmet-i Kırklarla taht-ı devletin üzre Cülûs etdi o dem târîhidir Sultân Han Mahmûd	nazım/16	târîh	.../.../.../...	---
19b	Vâhid	Zîver-i taht-ı şeref-bağ-ı selâtîn-i selef Dürretü't-tâc-ı şeh-in-şâh-ı 'adâlet-meşdûd	Böyle bir târih-i zibâ çıkıcak tahta dedim Pâdişâh oldu 'adâlet ile Sultân Mahmûd 1143	kit'a /5	târîh	.../.../.../...	li-Vâhid
19b	Muslih	Şükri-i Hudâ-yı müste'ân Ki'rdi hayât-ı câvidân	Muslih dedi târihini Şâh oldu ol Mahmûd Han 1143	manzum/18	târîh	.../.../...	---
20a	Âzîm	Fürûğ-ı âfitâb-ı pertev-ârâ-yı zamân tâ kim Ziyâ-endâz olup bezm-i cihânı eyledi âbâd	Cenâb-ı Hakdan isti'dâ edip 'Âzîm dedi târih Makâm-ı şâh Sultân Mahmûda sadr hümayûn-bâd 1143	kit'a /10	târîh	.../.../.../...	'Âzîm
20b	Mehmed	Bârekallah zihî safvet-nümâ behçet me'al Ahsenallahu zihî feruh-fezâ ferhunde-fâl	1143 دار پیا بود او خاقان ممدوح الفال 1143 هادی و عادل بود سلطان محمود الخصال	mu'ammâ/22 bend	târîh	.../.../.../...	Târîh-i mu'ammâ- güne-i Meh- med

22a	Abdî	Hamdülillah ki bu güne etdi sa'âdetle cülûs Ol meh-i burc-ı hilâfet o hıdivv-i pür cûd	Geldi bir ehl-i senâ 'Abdî hulûs-ile dedi Harf-i menkût ile bir beytde târîh-i ku'ûd Hamd-i Hak geldi be-sad 'izz ü hezârân ikbâl Gülşen-i saltanatın bülbülü Sultân Mahmûd 1143	kit'a /5	târîh	.../.../.../..-	'Abdî
22a	Muhlis	Kasd-ı ihsân-ı 'azim-ile Hudâ-yı lâ-Yezâl Gerçik kim gösterdi ehl-i 'asra rüy-i ihtilâl	Harf-i cevher-dâr ile Muhlis dedim târîhini Tahta çıkdı seyf ile Sultân Mahmûdu'l-fi'âl 1143	nazım/13	târîh	.../.../.../..-	Muhlis
22b	Ulvi	Bi-hamdillâh ve'l-minne dil-i mahzûnumuz şimdi Bütün dünyâ değer bir pâdişâh-ı nükte-dân buldu	Bu 'abd-i dâ'i-yi 'Ulvi bedîhî dedi târîhin Cülûs-ı Hân Mahmûd ile dünyâ cümle cân buldu 1143	Gazel nazım/15	târîh	.../.../.../...-	'Ulvi
23b	<i>Tevârîh-i ma'rûza berây sene-i cedide</i>						
23b	Rûhî	Şeh-i Dârâ-haşem Sultân Mahmûd-ı mufahham kim Vücûd-ı pâki mazhardır hemişe lutf-ı ma'bûda	Yazıldı Rûhiyâ tebrik-i sâl-i tâze târihi Hümâyûn ola sâl-i nev dem-â-dem Han Mahmûda 1144	kit'a /19	târîh	.../.../.../...-	<i>Târîh berây an li-muharrirehu Rûhî</i>
24a	Hıfzî	Hazret-i Sultân Mahmûdun ki lutf-ı zâtıdır Matla'-ı nazm-ı selâtın içre şeh-beyt-i nezîd	Hıfzî kulan mısra'-ı tebrik-i târîhin dedi Han Mahmûda mübârek-bâd bu sâl-i cedid 1144	kit'a /13	târîh	.../.../.../..-	Hıfzî
24b	Nazîf	Ey Hudâvend [ü] hıdivv [ü] husrev-i 'âlf-cenâb Ey şeh-in-şâh-ı cihân sâye-i Rabb-i Mecîd	Mülhemü'l-gayb dedi târîhin du'â-y-ile Nazîf Han Mahmûda mübârek-bâd bu sâl-i cedid 1144	kit'a /5	târîh	.../.../.../..-	Nazîf

24b	İlmî	Habbezâ ey sene-i nev dem-i ferhunde-nümün Habbezâ ey ferah-efzâ eser-i sâl-i cedîd	Yeter ey 'İlmî-i şeydâ suhen-âverliği koy Kâbil-i vasf değıl mihr-i cihân-tâb-ı ferîd Dedi bu nev senenin işte budur târihi Han Mahmûda bu nev-sâl ola vâlâ-yı sa'id 1144	kit'a /15	târih	.../.../.../..-	'İlmî
25a	Vâhid	Hoşâ ferhunde-sâl-i meymenet-âsâr-ı sa'd-encâm Bi-hamdillah irişdik böyle hurrem vakt-i mes'ûda	Hulûl etdikde bin yüz kırk dört sâli dedim târih Cedîd sâli sa'id eyle Hudâ Sultân Mahmûda 1144	kit'a /7	târih	.../.../.../...-	li-Vâhid
26b	Sâlim	Câmi' iken enfüs-i âfâkı sırr-ı evliyâ Arasın anda bulunmaz yine zerre mâ-sivâ	Sâlimâ re's-i hümâyûnun sakın tasdî'den Ba'd-ez-in tayy-ı suhen kıl geldi hengâm-ı du'â Eyleyip re's-i hümâyûn-ıla efser ifihâr Cism-i pâkiyle mübâhat eyleye tâc u kaba	kasîde/64	cütlüsiyye	.../.../.../...-	---
28a	Şâkir	Bi-hamdillah felek âgâz-ı devr etdi murâd üzre Göründü mihr-i şâdî günbed-i seb'-i şidâd üzre	Suhan pâyâna erdi Şâkirâ hayr-ı du'â eyle Cenâb-ı Hakka sıdk-ı kalb u ihlâs-ı fu'âd üzre Hudâ hem-vâre zâtın mazhar-ı tevfiik edip kılsın Serîr-i saltanatda feir ü iclâlin ziyâd üzre	kasîde/41	cütlüsiyye	.../.../.../...-	Şâkir

29b	Sa'îd	Bi-hamdillah şeref buldu yine mülk-i cihân ser-pâ Cülûs etdi sa'âdet tahtına sultân-ı mülk-ârâ tegazzülün matla'ı: ⁷⁶ Ayaklarda kalır la'lîn yanında bâde-i sahbâ Feminle bahs ederse başa çıkmaz gonca-i hamrâ	Gubâr-ı pâ-y-ı raşş-ı dide-i gam-dîdene çeken Sa'îdâ tûtüyâ-yı İsfahân-ile olur hem-tâ Sa'îdâ başa çıkmazsın ferâgat et bu da'vâdan Ne mümkün cümle-i evsâf-ı şâhî eylemek ihsâ Dem-â-dem şevket ü ikbâl-i tahtın eyleyip müzdâd Hemîşe kevkeb-i iclâl-i bahtın eylesin iclâ	kaside/44	cülûsiyye	---/---/---/---	
31a	yok	Bârekallah ey şipîr-i devletin sa'd ahteri Gün gibi kıldın münevver 'âlem-i bahr ü beri	Tûl-i 'ömr ile mu'ammer eylesin Bâri Hudâ Saltanatda ol hıdıv ü dâver-i dîn-perveri	kaside/17	cülûsiyye	---/---/---/---	---
31b	Hâkî	Tulû' etdi şeref burcundan ol şems-i cihân-ârâ Ziyâ vü pertev ü nûr ile toldu cümle-i dünyâ	Kamuya cûd u lutfun erdi ser-tâ-pâ bu 'âlemde N'olur Hâkî kulun ahvâline lutf eylesen şâhâ Ne denlü mihr ü meh tâlî' ü gârib ola 'âleme Füzûn etsin Hudâ ikbâl ü iclâlin kerem-kârâ	kaside/14	cülûsiyye	---/---/---/---	---
31b	Kurûbî	Ey nûr-ı 'ayn-ı ma'rîfet-i şem'-i cem'-i fazl Çeşm-i çerâğ-ı cân u dil-i zümre-i fuhûl	ان ترجم الفقير قلوبى لانكم اهل لذك و هو عن الشكر لا يزول زادالاله عمرك في الفضل والملا مادارت السما و ماهيت القبول	kaside/15	cülûsiyye	---/---/---/---	---

⁷⁶ Tegazzülün matlaı için derkenara şu not düşülmüş: “Bu kaside ancak bu gazel matlaından ibâret dahi nefsu'l-emr iyi matlaı idi. Eger sahbâ yerine hamrâ ve hamrâ yerine ra'nâ isti'mâl olunsaydı.”

32a	Rahmî	Ey kerem kâni vücudun eylesin Hak pâyîdar Dest-gîr olsun sana ol Hâlık u Perverdigâr	Rahmî-i zârın niyâzı Hazret-i Hakdan budur Devlet-i dâreyn ile dâ'im olasın ber-karâr	gazel/7		---/--/--/--/--	---
32b	Muhlis	Geldi bir mün'im ganî etdi cihânı ni'meti Halka giydirdi ser-â-ser dürlü dürlü hil'ati	Lâyık oldur kim du'â ede sana bu Muhlis Bu 'ayândır kim kabul olur garibin hâceti Tahtını Tanrı mübarek eylesin kadrin mezîd Pâdişâhâ bin yıl olsun 'ömrünün her sâ'ati	gazel/5		---/--/--/--/--	---
32b	yok	Şâh-ı emlak-i velâyet husrev-i cem'i ümem Mâh-ı eflâk-i hidâyet pertev-i şem'-i kadem	Hak Te'âlâ eyle anı 'ömr ü devletle müdâm Her günün nev-rûz ede göstermeye derd ü elem	gazel/5		---/--/--/--/--	---
33a	yok	Ey rahîmi rahmeten li'l-âlemin İntihâ-i rahmete olmaz karîn	Mesned-i devletde eyle ber-karâr Çeşm-i a'dâya ola kec ü gubâr	gazel/8		---/--/--/--	---
33a	yok	Bi-hamdillah şeref buldu yine mülk-i 'Osmânî ⁷⁷ Cülûs etdi sa'âdet tahtına İskender-i sâni	Ziyâ-bahş ol rikâbın şu'lesinde gün gibi dâ'im Semend-i bahtın etsin arsa-i 'âlemde cevânı	gazel/13		---/--/--/--/--	---
33b	Hilmî	Tal'atın her dem cihânı zill-i Yezdân gösterir Nûr-bahş eyler hemân mihr-i dirahşân gösterir	Hâr-ı gam ahz eylemiş Hilmî-i miskîn dâmenin Kendüyi mânend-i gül zâhirde handân gösterir Eyle yâ Rab Han Mahmûdu hatalardan emin Kıl icâbet dest açıp dil çeşm-i giryân gösterir	gazel/13		---/--/--/--/--	<i>Hilmî</i>

⁷⁷ Vezni eksik.

34a	Mehmed	Nev-bahâr erdi bi-hamdillâh cihân kesb etdi cân Zikr-i Hakdan oldu her berg-i çemen ratbü'l- lisân	Başla Mehmed du'â-yı devlete âmin ile Tutsun âfâkı o dem âvâze-i gird-i beyân Gecesi Kadr ü Berât ola günü nev-rûz u 'ıyd Eyle subh-ı haşre dek 'ıyş u safâ-yı câvidân	kaside/20		---/---/---/---	<i>Mehmed</i>
34b	Hıfzî	Habbezâ dehre ferah-sâz-ı şetâret geldi Dem-i eyyâm-ı safâ vakt-i meserret geldi	Çekme gam hâlini üftâdelerin bildi o şûh Hıfzîyâ arz-ı niyâz imeğre ruhsat geldi Kande iclâl-ile 'azm eylesen istikbâle Diyeler pâdişehim peyk-i sa'âdet geldi	kaside/39	cülûsiyye	.../.../.../...	<i>Hıfzî</i>
35b	Vâhid	Ey sa'âdet menba'ı kân-ı kerem sâhib-'atâ Devlet ü ikbâlini kulsın ebed Bâri Hudâ	Evvelin ü âhirin ma'mûr ola budur ümid Hem şeft'in ol Resûl mefhar-ı 'âlem Mustafâ	gazel/10		---/---/---/---	<i>li-Vâhid</i>
36a	Şem'i	Elâ ey pâdişâh-ı zıll-ı ma'bûd Kapında hâsıl olur cümle maksûd	Bu Şem'i bende ol şeh dergehine Du'â eyler yüzün sürüp zemîne	mesnevi/15		.../.../...	<i>Mesnevi</i>
36b		Boş					
37a		Boş					
37b		"İşbu 1143 senesi şehri Rebü'l-evvelin 15. günü ki yevm-i hâmisdir..." cümlesiyle başlayan ve Patrona Halil İsyânı'nı anlatan mensur <i>Rûznâme</i> (68b'de bitiyor)					
Tarih metninin derkenarlarındaki manzumeler							

38a	Rûhî	Rûhiyâ târîh-i yek-pâre bu mısra'dan çıkar Oldu fevvâ-y-ile bârî Mirza-zâde be-kâm	---	müfred	târîh	---/---/---/---	Târîh-i müftî-şo- den Mirza-zâde Efendi
38a	Rûhî	Rûhî dü-şakk-ı hâmem târîhin etdi imdâd Dehre nakîb-i -eşrâf oldu 'Îmâd-zâde	---	müfred	târîh	--/---/---/---	Târîh berây-ı nekâbet-i 'Îmâd- zâde Efendi
38b	Hıfzî	Gûş edenler dedi târîhini hamd eyleyerek 'İzz ü şan-ıla vezîr oldu Mehemmed Paşa	---	müfred	târîh	.../.../.../...	Târîh-i Hıfzî berây-ı vezâret-i Silâhdâr Mehmed Paşa
39a	Sâhib Efendi	5a'dan alıntı					Tevârih-i Cülûsiyye
39a	Vâhid	19b'den alıntı					
39a	İshak	4b'den alıntı					
39a	Münîf	5a'dan alıntı					

39a	Nahîf	5b'den alıntı					
39a	Rahmî	7a'dan alıntı					
39a	Vâcid	8b'den alıntı					
39a	Hilmî	10b'den alıntı					
39a	Şâkir	Şükr edip yaz sâl-i târîh-i cülûs(i) Şâkirâ Oldu hakkâ saltanat Sultân Mahmûda makâm	---	müfred	târîh	---/---/---/---	---
39a	Hâsım	7b'den alıntı					
42a	Rûhî	Çıkardım Rûhiyâ bir mısra'-ı ra'nâda târihin Yine Kaplan Geray oldu Kırîma dâver-i emced	---	müfred	târîh	---/---/---/---	Târîh berây Hânî-i Kaplan Geray Han
48a	[...]	Ey Mâlik-i bahr ü ber göster bize dünyâda Musliyi musallâda Patronayı deryâda	---	müfred	târîh	---/---/---/---	

48b	Rûhî	Yazıldı Rûhiyâ bir mısra'-ı ra'nâda târihi Zihî Sâlim Efendi sadr-ı Anadolu şûd hakka	---	müfred	târîh	.../.../.../....	---
48b	Rûhî	Dedim isbât elif ism ile târihini Rûhî Sitanbul hâkimi Bû Bekr Efendi-i güzîn oldu	---	müfred	târîh	.../.../.../...	---
53a	Rûhî	Şükr teşrîfiyle Rûhî söyledim târihini Âsaf İbrâhîm Paşa oldu sâhib-mühr-i cûd 1143	---	müfred	târîh	.../.../.../...	<i>Târîh-i Vezâret</i>
62b	Es'ad	Tebâşîr-i sabâhü'l-hayr-ı nusret oldu tâbende Cenâb-ı Hazret-i Hallâka olsun sad senâ vü hamd	Delîl-i tâlî'-i mes'ûdidur Sultân Mahmûdun Ki bu feth-i celîlin oldu târihi gazâ Es'ad 1143	kr'a /6	târîh	.../.../.../...	<i>Târîh berây feth-i cemil</i>
64b	Hıfzî	Zihî kasr-ı şeref-bahş-ı hümâyûn tarh-ı müstesnâ Ki seyr-i cân-fezâ-yı 'âlem-i âb etdirir hakkâ	Değiler kudsiyân tebrîk-i kasra bî-bedel târîh Bu nev kasr-ı safâ Sultân Mahmûda mübârek-câ	nazım/27		.../.../.../...	<i>Târîh-i Hıfzâ berây kasr-ı havz-ı kebir der soffâ-i hümâyûn</i>

Kaynakça

- Afyoncu, Erhan. (2003). "Osmanlı Siyâsi Tarihinin Ana Kaynakları: Kronikler". *TALİD* 1 (2): 101-72.
- Afyoncu, Erhan. (2006). *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Aksoyak, İsmail Hakkı. "Tab'ı, Piri Mollası Mustafa Efendi." <http://www.turkedebi-yatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3994> [Erişim Tarihi: 25.11.2019]
- Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî. (2004). *Dîvân*. Fatma Sabiha Kutlar. Ankara.
- Aypay, A. İrfan. (1992). Nahifî Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Baysun, Cavid. (1954). "Eğrikapılı Rasim Efendi". *İÜEF Tarih Dergisi* 7 (10): 1-16.
- 1730 Patrona İhtilâli Hakkında Bir Eser Abdi Tarihi. (1943). Faik Reşit Unat. Ankara: TTK.
- Bosnalı Alaeddin Sabit. (1991). *Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- ınar, Őükran. (1974). Patrona Halil İsyanı'na ve Mahmud I Devrine Âit Tarihçe. Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Doğan, Muhammet Nur Doğan. (1997a) *Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm Es'ad Efendi ve Divanının Tenkitli Metni*. İstanbul: MEB.
- Doğan, Muhammet Nur Doğan. (1997b). *Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm İşhak Efendi Hayâtı, Eserleri ve Divanının Edisyon Krişiği*. İstanbul: MEB.
- Erişen Yazıcı, Gülgün. (1998). "Edirneli Kâmî ve Divanının Tenkitli Metni. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Erünsal, İsmail E. (2015). *Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik, Tarihi Gelişimi ve Organizasyonu*. İstanbul: Timaş.
- Fatın Efendi. 1271 [1870]. *Tezkire-i Hâtimetü'l-Eşâr*. İstanbul: İstihkam Alayları Litografya Destgahı.
- Güfta, Hüseyin. (2009). "Sâlim". *TDVİA*. c. 36. İstanbul: TDV.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî. (1985). *Mecmuâ-i Tevârih*. Fahri . Derin ve Vâhid abuk. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi.
- Hâfız-ı Şîrâzî. (1992). *Hafız Divanı*. Abdülbaki Gölpinarlı. İstanbul: MEB, 1992.

- Gökalp, Halûk. (2001). *Fasihi Divanı: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.
- Işık, Ayhan. (2014). "Osmanlı Devleti'nde Nakibü'l-eşrâflık Müessesesi ve Meşihat Arşivindeki Nakibü'l-eşrâf Defterleri". *Alevilik Araştırmaları Dergisi* 4, (8): 213-285.
- İnan, Göker. (2013). *Ahmed Hasib Efendi'nin Mecmûa-i Tevârih'i*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi.
- İpşirli, Mehmed. (2005). "Mirzazâde Şeyh Mehmed Efendi". *TDVİA*. c. 30. İstanbul: TDV.
- Kançal-Ferrari, Nicole. (2005). *Kırım'dan Kalan Miras Hansaray*. İstanbul: Klasik.
- Kaya, Fazile Eren. "Ulvi, Hüseyin Ulvi Efendi". <http://www.turkedebiyatisimler-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6602>'de [Erişim Tarihi: 25.11.2019]
- Mecmûa*. (1143-1144/1730-32). Hıfzî Ağa. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Revan 1977.
- Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (2012). Hatice Aynur vd. İstanbul: Turkuaz.
- Mehmed Süreyyâ (1308 [1891]). *Sicill-i Osmânî*. c.1. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Mehmed Süreyyâ (1311 [1893]). *Sicill-i Osmânî*. c.2. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi. (2018). *Tezkiretü's-şuarâ*. Hazırlayan Adnan İnce. Ankara: e-kitap.
- Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Dîvânı: Tenkitli Basım*. (1994). Hazırlayan Adnan İnce. Ankara.
- Müstakimzâde. (2011). *Tuhfe-i Hattâtin*. Hazırlayan Mustafa Koç. İstanbul: Klasik.
- Okumuş, Sait. (2007). *Nebzi Divanı: İnceleme Metin*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Öksüz, Yılmaz. (2010). *Eğrikapılı Mehmed Râsim ve Divançesi: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özer, Fatih. (2017). 16. Yüzyıl Türk Edebiyatında Manzum Cülesiyyeler". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 1 (1): 1-14.
- Pakalın, Mehmet Zeki. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. c. 3. İstanbul: MEB.
- Râmiz ve Âdâb-ı Zırafâ'sı*. (1994). Hazırlayan Sadık Erdem. Ankara: AKM.
- Sarıcaoğlu, Fikret. (2008). "Rûznâme". *TDVİA*. c. 35. İstanbul: TDV.

Őengûn, Necdet-Yılmaz Őksûz. (2011). “Őâir Bir Osmanlı Hattatı: Eğrikapılı Mehmed Râsim.” *DEÜİFD* (34): 77-92.

Toptaş, Emine Sıdka. “Vâcid”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6200>’da [Erişim Tarihi: 25.11.2019]

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (1977-1990). c. 1-7. İstanbul: Dergâh.

Uzun, Mustafa (1995). “Falnâme”. *TDVİA*. c. 12. İstanbul: TDV.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1988). *Osmanlı Devletinin Saray TeŐkilatı*. Ankara: TTK.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (1995). *Osmanlı Tarihi*. c. 4/2. Ankara: TTK.

Yıldız, Seyhan (2002). XVIII. Yûzyıl Divan Şairi Şâkir: Hayatı, Eseri, Edebî KiŐiliđi ve Divanının Tenkidli Metni. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.

Yılmaz, Hakan (2018). “Patrona Vak’ası Hakkında Yazılmış Kısa Kronikler ve Devrin Vak’anüvisi Küçük elebi-zâde İsmâil ‘Âsım’ın “Târîhe”si”. *Doğu Batı: Metafor ve Gerçeklik Arasında Lâle Devri, 1718-2018* 21 (85): 189-191.

Yılmaz, Hakan (2019). “Patrona İsyâmı Kronik Yazarlarından ‘Abdî ve Destârî Sâlih’in Kimliklerine IŞık Tutan İki Önemli Belge”. *TAD* 38 (66): 245-51.

<http://www.ottomaninscriptions.com>

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3994> [Erişim Tarihi: 25.11.2019]

<http://kuran.diyagnet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/araf-suresi-7/ayet-43/diyagnet-isleri-baskanligi-meali-1> [Erişim 18.11.2019]

MESTAP: <https://mestap.com>